

FINANCIJSKI EFEKTI DUGOROČNIH REZERVIRANJA NA ISKAZANI REZULTAT POSLOVANJA

Buljac, Marina

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:124:279532>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-23**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)



UNIVERSITY OF SPLIT



**SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET**

DIPLOMSKI RAD

**FINANCIJSKI EFEKTI DUGOROČNIH
REZERVIRANJA NA ISKAZANI REZULTAT
POSLOVANJA**

Mentor:

Prof.dr.sc. Željana Aljinović Barać

Student:

Marina Buljac, 2182718

Split, svibanj 2019.

SADRŽAJ:

1	UVOD.....	4
1.1	Problem i predmet istraživanja.....	4
1.2	Istraživačke hipoteze.....	5
1.3	Ciljevi istraživanja.....	6
1.4	Metode istraživanja.....	6
1.5	Doprinos istraživanja.....	8
1.6	Struktura diplomskog rada.....	8
2	POJAM I RAČUNOVODSTVENI ASPEKT DUGOROČNIH REZERVIRANJA.....	10
2.1	Definicija dugoročnih rezerviranja.....	10
2.2	Priznavanje i mjerenje rezerviranja.....	12
2.3	Nadoknađivanje od drugih, iskorištavanje i ukidanje rezerviranja.....	14
2.4	Diskontiranje rezerviranja.....	16
2.5	Manipuliranje rezerviranjima.....	16
2.6	Objavljivanje rezerviranja.....	18
3	POREZNI ASPEKTI DUGOROČNIH REZERVIRANJA.....	20
3.1	Porezno priznata dugoročna rezerviranja.....	20
3.1.1	Rezerviranja za troškove u jamstvenim rokovima.....	21
3.1.2	Rezerviranja za troškove po započetim sudskim sporovima.....	22
3.1.3	Rezerviranja za otpremnine.....	23
3.1.4	Rezerviranja za troškove obnavljanja prirodnih bogatstava.....	25
3.1.5	Rezerviranja za neiskorištene godišnje odmore.....	26
3.2	Porezno nepriznata dugoročna rezerviranja.....	27
3.2.1	Dugoročno rezerviranje za restrukturiranje.....	28
3.2.2	Dugoročna rezerviranja za štetne ugovore.....	29
3.2.3	Dugoročno rezerviranje za mirovine i slične troškove.....	31

4	EMPIRIJSKO ISTRAŽIVANJE DUGOROČNIH REZERVIRANJA.....	32
4.1	Definiranje uzorka i metodologije istraživanja	32
4.2	Definiranje varijabli.....	32
4.3	Rezultati istraživanja	34
4.3.1	Ispitivanje razlika u iznosu dugoročnih rezerviranja s obzirom na veličinu, vlasništvo i djelatnost dioničkog društva	34
4.3.2	Analiza pokazatelja PLR.....	41
4.3.3	Utjecaj rezerviranja na dobit i oblikovanje regresijskog modela.....	49
5	ZAKLJUČAK.....	52
	SAŽETAK.....	53
	SUMMARY.....	53
	LITERATURA.....	54
	POPIS SLIKA.....	55
	POPIS TABLICA.....	55
	POPIS GRAFIKONA	56

1 UVOD

1.1 Problem i predmet istraživanja

Problematiku ovog istraživanja predstavljaju dugoročna rezerviranja i njihov utjecaj na financijski rezultat poslovanja poduzeća. Poduzeća imaju obvezu izrađivati financijske izvještaje, ali je vrlo bitno da iskažu fer i istinit prikaz financijskog stanja. Korisnici tih financijskih izvještaja nisu samo uprava društva i vlasnici nego i potencijalni investitori ili čak kupci. Budući da se dugoročna rezerviranja iskazuju u bilanci i računu dobiti i gubitka te po potrebi i u bilješkama, može se zaključiti da njihovo priznavanje utječe na financijski rezultat poslovanja. Također, posebnost rezerviranja je što ih određuje uprava poduzeća prema vlastitoj procjeni što na upravu stavlja veliku odgovornost, ali i mogućnost manipulacije. Rezerviranja su obračunska kategorija tj. za njih se ne vezuje novčani tok.

Osim gore navedenih korisnika financijskih izvještaja je i država kojoj je u interesu da poduzeća podmiruju svoju poreznu obvezu, kao i obvezu poreza na dobit. S obzirom da se porezno priznata dugoročna rezerviranja priznaju kao trošak koji umanjuje poreznu osnovicu kroz umanjenu ostvarenu dobit, a kada se ukidaju iskazuje se prihod od ukidanja rezerviranja koji povećava poreznu osnovicu kroz uvećanu ostvarenu dobit. Prema tome, može se zaključiti da njihovo iskazivanje utječe i na visinu porezne obveze kod Prijave poreza na dobit.

Predmet ovog istraživanja su stavke dugoročnih rezerviranja nasumično odabranih 50 hrvatskih poduzeća i praćenje njihovog utjecaja na financijski rezultat poslovanja tih društava. Dugoročno rezerviranje se može definirati kao iznos troška koji tereti sadašnji račun dobiti i gubitka zbog nastalog događaja koji će prouzročiti izdatke u idućim razdobljima i čiji se iznos ne može odrediti s potpunom točnošću, nego ga je potrebno procijeniti.¹

Unatoč uvjetima koji trebaju biti ispunjeni za priznavanje rezerviranja ona su podložna manipulacijama zbog subjektivne procjene uprave koja se zalaže da poduzeće ostvari veću

¹ Belak, V., Profesionalno računovodstvo prema MSFI i hrvatskim poreznim propisima, Zgombić & Partneri, Zagreb, 2006., str. 416.

dobit. Stoga će uprava nastojati, prilikom procjene rezerviranja društva, smanjiti dobit kako bi platila što manje poreza na dobit.

1.2 Istraživačke hipoteze

Na temelju opisanog problema i predmeta istraživanja mogu se postaviti sljedeće hipoteze:

H₁= Karakteristike poduzeća značajno djeluju na vrijednost pokazatelja udjela dugoročnih rezerviranja u ukupnim obvezama (PLR)

Veća poduzeća su pod većim nadzorom mjerodavnih tijela i nadzorom javnosti pa su primoranija evidentirati rezerviranja samo kada za to postoji opravdan razlog budući da se evidencija rezerviranja odražava na financijski rezultat poslovanja, za razliku od malih poduzeća koja imaju veće slobode za potencijalne financijske izdatke.

Privatna poduzeća za razliku od javnih poduzeća posluju na tržištu gdje prevladava tržišna konkurencija pa se evidentiranje rezerviranja provodi na temelju potencijalnih izdataka zbog čega se može očekivati i postojanje većih vrijednosti rezerviranja.

Prema djelatnosti poduzeća ostvaruju različitu uspješnost poslovanja što je posljedica tržišnih sektorskih razlika koje se javljaju kao posljedica konkurentnosti u odnosu na EU tržište, zbog čega se očekuje različit rizik poslovanja, kao i potrebe za iskazivanjem različitih vrijednosti rezerviranja s obzirom na sektor.

H₂= Karakteristike poduzeća značajno djeluju na vrijednost poreznog pokazatelja udjela dugoročnih rezerviranja u ukupnim obvezama (PPLR)

Korištene varijable u ovoj hipotezi ne razlikuju se bitno od onih u hipotezi H₁, izuzev pokazatelja PLR koji se mijenja podatkom o pokazatelju porezno priznatog PLR gdje se kod izračuna koristi umjesto rezerviranja podatak o porezno priznatim rezerviranjima.

H₃= Dobit nakon oporezivanja značajno ovisi o dugoročnim rezerviranjima

S računovodstvenog aspekta financijski rezultat poslovanja predstavlja razliku između prihoda i rashoda poslovanja. U slučaju da prihodi nadmašuju rashode poslovanja može se

reći da poduzeće posluje s dobiti. Dobit nakon oporezivanja predstavlja iznos dobiti koji preostaje poduzeću nakon oporezivanja. Evidencija rezerviranja se radi preko razreda troškova koji se izravno odražavaju na financijski rezultat poslovanja. Slijedom navedenog pretpostavlja se da će poduzeća koja imaju veća rezerviranja iskazivati i manju dobit u odnosu na poduzeća koja iskazuju manje vrijednosti rashoda. Ukoliko je riječ o porezno nepriznatim rezerviranjima doći će do povećanja osnovice za obračun poreza na dobit, zbog čega će poduzeću biti obračunat veći porez, a koji se odražava na promjenu neto dobiti poslovanja, zbog čega se očekuje da su rezerviranja statistički značajno povezana s dobiti nakon oporezivanja.

Ova hipoteza dokazat će se primjenom linearne regresije.

1.3 Ciljevi istraživanja

Cilj ovog istraživanja je analizirati stavku dugoročnih rezerviranja kroz teorijsku i empirijsku razradu. U teorijskom dijelu rada cilj je objasniti računovodstveni i porezni aspekt dugoročnih rezerviranja na temelju odredbi definiranih u računovodstvenim standardima odnosno poreznim propisima.

Kroz empirijski dio rada cilj je potvrditi ili opovrgnuti postavljene hipoteze. Dakle, cilj je istražiti postojanje razlika s obzirom na veličinu, vlasništvo i djelatnost poduzeća izabranih u uzorak u vrijednosti pokazatelja udjela dugoročnih rezerviranja u ukupnim obvezama (PLR) te na porezni pokazatelj PLR. Također, ispitat će se da li dugoročna rezerviranja utječu na dobit nakon oporezivanja. Do potrebnih zaključaka doći će se primjenom različitih znanstvenih i statističkih metoda.

1.4 Metode istraživanja

U svrhu analize problema potrebno je koristiti odgovarajuće znanstvene i statističke metode pri izradi ovog rada.

U teorijskom dijelu rada koristit će se sljedeće znanstvene metode²:

- Induktivna metoda (na temelju podataka iz financijskih izvještaja poduzeća iz odabranog uzorka doneseni su zaključci o utjecaju dugoročnih rezerviranja na iskazani rezultat poslovanja)
- Deduktivna metoda (na temelju karakteristika poduzeća dolazi se do konkretnih zaključaka ili se iz jedne ili više tvrdnje izvodi nova tvrdnja)
- Metoda analize i sinteze (struktura dugoročnih rezerviranja promatrana je s aspekta veličine, vlasništva i industrije u kojoj poduzeća djeluju, ali potpuna slika je dobivena spajanjem ovih elemenata)
- Metoda dokazivanja i opovrgavanja (bit je dokazati ili opovrgnuti postavljenu hipotezu)
- Metoda klasifikacije (dosljedna i popuna podjela dugoročnih rezerviranja, budući da se ona razlikuje ovisno o računovodstvenom ili poreznom aspektu, radi dobivanja konkretnijih i točnijih podataka)
- Metoda deskripcije (opisivanje i objašnjavanje činjenica i spoznaja kako s teorijskog tako i s empirijskog aspekta)
- Metoda kompilacije (preuzimanje nekih dijelova tuđih rezultata, zaključaka, opažanja, spoznaja i sudova)
- Komparativna metoda (uspoređivanje utjecaja dugoročnih rezerviranja na rezultat poslovanja s računovodstvenog i poreznog aspekta te utvrđivanje njihove sličnosti i razlike)
- Statističke metode (najviše se koriste u empirijskom dijelu rada radi izračunavanja odgovarajućih srednjih vrijednosti, korelacije, mijera disperzije, testiranje hipoteza, grafičko prikazivanje podataka i izradu regresijskih modela na temelju odabranog uzorka te se donosi zaključak o karakteristikama i zakonitostima vezanim za dugoročna rezerviranja)

² <http://www2.geof.unizg.hr/~bstancic/kiksgnh.pdf>

1.5 Doprinos istraživanja

Dinamični tržišni uvjeti dovode do eliminacije nedovoljno djelotvornih i učinkovitih poslovnih subjekata. Stoga je u teorijskim raspravama, ali i u praksi već niz godina naglasak stavljen na anticipiranje vrijednosti varijabli kojima je moguće predvidjeti poteškoće u poslovanju. Ona je opće-prihvaćena i do te mjere da se priroda samih financijskih omjera gotovo uopće ne preispituje. Naravno, koristeći financijske omjere potrebno je voditi računa o prečesto zanemarenim, ali bitnim statističkim obilježjima omjera, njihovim pretpostavkama i ograničenjima. U ovom radu ogledava se važnost efekata dugoročnih rezerviranja na rezultat poslovanja

Prema tome, osnovni doprinos istraživanja diplomskog rada bit će međuovisnost efekata dugoročnih rezerviranja i rezultata poslovanja određenog gospodarskog subjekta.

1.6 Struktura diplomskog rada

U prvom, uvodnom, dijelu rada obrazložit će se problem i predmet istraživanja, postaviti istraživačke hipoteze te definirati ciljevi istraživanja i njegov doprinos, navedene najvažnije znanstvene metode. Na kraju ovog dijela bit će prikazana struktura diplomskog rada.

Drugi dio diplomskog rada pod nazivom **POJAM I RAČUNOVODSTVENI ASPEKT DUGOROČNIH REZERVIRANJA** odnosi se na definiciju dugoročnih rezerviranja, tko ih u poduzeću procjenjuje, priznavanje i mjerenje rezerviranja s računovodstvenog motrišta, kada se rezerviranja nadoknađuju od drugih te gdje se objavljuju. Kada se rezerviranja ukidaju, može li se njima manipulirati te njihova usporedba kroz Međunarodne standarde financijskog izvještavanja i Hrvatske standarde financijskog izvještavanja detaljno su objašnjeni. Također će se obratiti pozornost i na neke specifične slučajeve koji se mogu pojaviti kod rezerviranja i kada treba primijeniti diskontnu stopu.

Kroz četvrti dio rada, koji nosi naziv **POREZNI ASPEKT DUGOROČNIH REZERVIRANJA**, detaljno će se objasniti klasifikacija dugoročnih rezerviranja na porezno priznata i porezno nepriznata u pogledu poreza na dobit te njihov utjecaj na poreznu osnovicu.

EMPIRIJSKO ISTRAŽIVANJE DUGOROČNIH REZERVIRANJA je peti dio rada u kojem će se opisati empirijsko istraživanje dugoročnih rezerviranja. Na temelju uzorka i metodologije istraživanja prikazat će se i objasniti dobiveni rezultati istraživanja. Provođenjem odgovarajućih testova korelacije, srednje vrijednosti i drugih donijet će se zaključci o postavljenim hipotezama na temelju kojih će se izraditi odgovarajući regresijski model.

Zadnji dio rada je ZAKLJUČAK u kojem će ukratko biti navedene teorijske spoznaje i rezultati istraživanja koji će predočiti postavljeni problem rada te na temelju kojih će se prihvatiti ili opovrgnuti postavljene hipoteze istraživanja.

2 POJAM I RAČUNOVODSTVENI ASPEKT DUGOROČNIH REZERVIRANJA

2.1 Definicija dugoročnih rezerviranja

S računovodstvenog aspekta rezerviranja su definirana Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS) i Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja (HSFI).

Rezerviranja su definirana odredbama MRS 37 – Rezerviranja, nepredvidive obveze i nepredvidiva imovina. Međunarodni računovodstveni standard 37 rezerviranja definira kao obvezu neodređenog vremena ili iznosa.³ Cilj ovog Standarda je osigurati da se odgovarajući kriteriji priznavanja i osnove mjerenja primjenjuju na rezerviranja, nepredvidive obveze i nepredvidivu imovinu te da se objavljuje dovoljno informacija u bilješkama uz financijske izvještaje koje će omogućiti korisnicima razumijevanje njihove prirode, vremena i iznosa.⁴

Ovaj Standard trebaju primjenjivati svi subjekti u računovodstvu za rezerviranja, nepredvidive obveze i nepredvidivu imovinu, osim:

- a) onih koji proizlaze iz izvršivih ugovora, izuzev štetnih ugovora i
- b) onih koje obuhvaća drugi standard.⁵

MRS 37 se ne primjenjuje na financijske instrumente (uključujući jamstva) koji su u djelokrugu MRS-a 39 – Financijski instrumenti: Priznavanje i mjerenje, te na izvršive ugovore (osim ako su štetni) koji se odnose na to da niti jedna strana nije izvršila neku svoju obvezu ili su obje strane djelomično izvršile svoje obveze u jednakoj mjeri. Isto tako, MRS 37 ne obuhvaća sve oblike rezerviranja. Tamo gdje drugi standard obrađuje određene vrste rezerviranja, nepredvidive obveze ili nepredvidivu imovinu, subjekt primjenjuje taj standard umjesto ovog standarda. Tako su određene vrste rezerviranja određene u standardima za:

- a) ugovore o izgradnji (MRS 11),

³ Narodne novine br.: 136: „Odluka o objavljivanju Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja“, Zagreb, 12. studenog 2009., MRS 37, t. 10

⁴ Brkanić, V., i sur., „Računovodstvo poduzetnika s primjerima knjiženja“, IV. izmjenjena i dopunjena naklada, RRiF, Zagreb, 2005., str. 634

⁵ Narodne novine br.: 136: „Odluka o objavljivanju Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja“, Zagreb, 12. studenog 2009., MRS 37, t. 1.

- b) poreze na dobit (MRS 12),
- c) najmove (MRS 17). Međutim, budući da MRS 17 ne sadrži specifične zahtjeve koji se odnose na poslovne najmove koji su postali štetni, ovaj se Standard primjenjuje na takve slučajeve,
- d) primanja zaposlenih (MRS 19) i
- e) ugovore o osiguranju (MSFI 4). Međutim, ovaj se standard primjenjuje na rezerviranja, nepredvidive obveze i nepredvidivu imovinu osiguravatelja koja nastaju iz njegovih ugovornih obveza i prava po ugovorima o osiguranju koja su izvan djelokruga MSFI-a 4.⁶

HSFI rezerviranja definira kao obvezu neodređenog vremena ili/i iznosa.⁷

U Hrvatskom standardu financijskog izvještavanja (HSFI) rezerviranja su obrađena u standardima:

- HSFI 13 – Obveze
- HSFI 15 – Prihodi
- HSFI 16 – Rashodi

Rezerviranje se može definirati kao svota troška koji tereti sadašnji račun dobiti i gubitka zbog nastalog događaja koji će prouzročiti izdatke u idućim razdobljima i čija se svota ne može odrediti s potpunom točnošću nego je treba procijeniti.⁸

Rezerviranja se temelje na računovodstvenom načelu opreznosti i na odluci Uprave. Uprava tj. menadžment poduzeća utvrđuje visinu rezerviranja koja ovisi o djelatnosti i specifičnosti poslovanja poduzeća. S obzirom na to da su rezerviranja često pod nadzorom poreznih organa, revizora te i samih vlasnika poduzeća bitno je dobro procijeniti vrstu, visinu i vrijeme nastanka troška na temelju čega se određuje visina rezerviranja.

⁶ Narodne novine br.: 136: „Odluka o objavljivanju Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja“, Zagreb, 12. studenog 2009., MRS 37, t. 5

⁷ Narodne novine br.: 86: „Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja“, Zagreb, 27. srpnja 2015., HSFI 16, t. 6

⁸ Belak, V., „Profesionalno računovodstvo prema MSFI i hrvatskim poreznim propisima“, Zgombić & Partneri, Zagreb, 2006., str. 416.

Naime, rizik budućih gubitaka u većini se slučajeva ne objavljuje u financijskim izvještajima zbog nekoliko razloga. Prvo, svako tako objavljivanje bi bila čista špekulacija i drugo, nitko ne može predvidjeti sve događaje koji mogu uzrokovati buduće gubitke.⁹

Odredbe sva tri navedena HSFI-a su u skladu s odredbama MRS 37 – Rezerviranja, nepredvidive obveze i nepredvidiva imovina. Najveći dio odredbi o dugoročnom rezerviranju za troškove i rizike u MRS-u 37 koje ne postoje u HSFI-ima zapravo i nisu odredbe već obrazloženja odredbi pa ih mogu i trebaju primjenjivati i poduzetnici koji primjenjuju HSFI-e.

2.2 Priznavanje i mjerenje rezerviranja

Uvjeti za priznavanje rezerviranja kao obveze u bilanci na datum sastavljanja financijskih izvještaja i po toj osnovi iskazivanja u rashode definirani su MRS-om 37 točka 14¹⁰ u kojoj je navedeno da se rezerviranje priznaje i uvrštava u obveze i rashode na datum bilance kada:

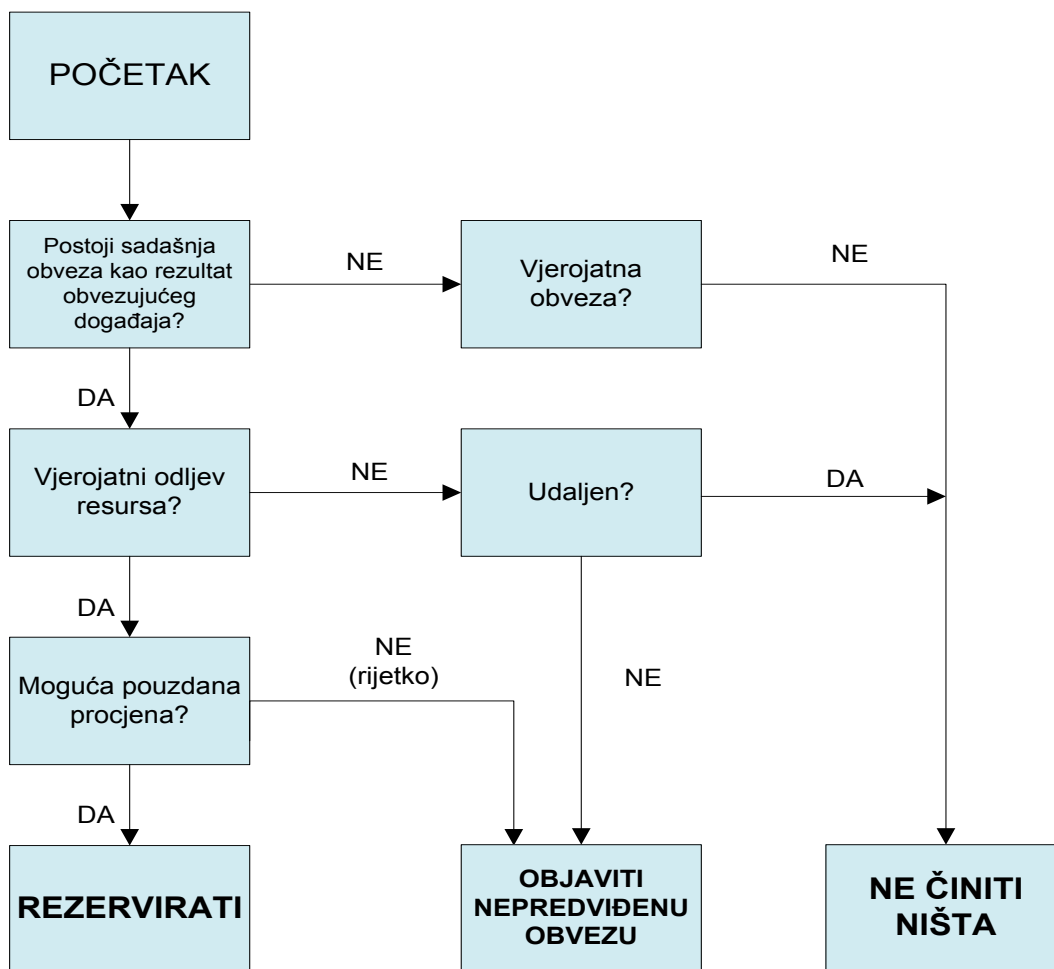
- subjekt ima sadašnju obvezu (zakonsku ili izvedenu) kao rezultat prošlog događaja. Zakonska obveza je obveza koja proizlazi iz ugovora zakona ili drugog djelovanja zakona. Izvedena obveza je obveza koja proizlazi iz nekih aktivnosti subjekta pri čemu je subjekt naznačio, temeljem prošle prakse, objavljenih politika ili dovoljno određenom sadašnjom izjavnom, drugim stranama da će preuzeti određene odgovornosti te uslijed toga stvorio od tih drugih strana opravdana očekivanja da će te odgovornosti ispuniti.
- je vjerojatno da će podmirenje obveze zahtijevati odljev resursa koji utjelovljuju ekonomske koristi i
- se iznos obveze može pouzdano procijeniti.

Ako navedeni uvjeti nisu ispunjeni, rezerviranja ne treba priznati.

Postupak priznavanja i procjene dugoročnih rezerviranja smatra se jednom od glavnih tehnika tzv. upravljanja zaradama.¹¹

⁹ Meigs R. F., Meigs W. B., „Računovodstvo: Temelj poslovnog odlučivanja“, IX. izdanje, Mate d.o.o., Zagreb, 1999., str. 529.

¹⁰ Narodne novine br.: 136: „Odluka o objavljivanju Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja“, Zagreb, 12. studenog 2009., MRS 37, t. 14



Slika 1. Stablo odlučivanja o načinu klasificiranja pojedine transakcije

Izvor: Rad autora (Prilagođeno prema Hendrik Vater (2014))

Prema stablu odlučivanja, ako postoji sadašnja obveza kao rezultat obvezujućeg događaja te ako postoji vjerojatan odljev resursa čiji se iznos može utvrditi pouzdanom procjenom onda se rezerviranja mogu priznati. U slučaju da postoji sadašnja obveza kao rezultat obvezujućeg događaja, a odljev resursa nije vremenski udaljen odnosno beznačajan te pouzdana procjena nije moguća potrebno je objaviti nepredviđenu obvezu. Ako sadašnja obveza kao rezultat obvezujućeg događaja ne postoji u tom slučaju nije potrebno činiti ništa.

¹¹ Feleagă L., Voicu D., D, Feleagă N., „National Accounting Culture and the Recognition of Provisions: An Application of the Prudence Principle“, Crises et nouvelles problématiques de la Valeur, Nice: France, 2010., str. 2.

2.3 Nadoknađivanje od drugih, iskorištavanje i ukidanje rezerviranja

Ako se očekuje da će neke ili sve izdatke potrebne za podmirivanje rezerviranja nadoknaditi druga strana, naknada se treba priznati samo, i isključivo, kada je gotovo sigurno da će se naknada primiti ako poduzetnik podmiri obvezu. S ovom se naknadom treba postupati kao s odvojenom imovinom. Priznati iznos naknade neće prelaziti iznos rezerviranja. U izvještaju o sveobuhvatnoj dobiti može biti prikazan rashod u vezi s rezerviranjem umanjen za priznat iznos naknade.¹²

Subjekt se ponekad može osloniti da će druga strana platiti dio ili sve izdatke potrebne za podmirivanje rezerviranja (primjerice, putem ugovora o osiguranju, klauzula o osiguranju protiv štete ili jamstava proizvođača). Ta druga strana može iznos naknade refundirati subjektu ili platiti izravno. U većini slučajeva subjekt će ostati odgovoran za cijeli iznos tako da će trebati podmiriti ukupni iznos ako treća strana iz bilo kojih razloga propusti platiti.

U takvoj situaciji rezerviranje se priznaje za puni iznos obveze, i priznaje se odvojena imovina za očekivano nadoknađivanje kada je gotovo sigurno da će se naknada primiti ako subjekt podmiri obvezu.

Subjekt u nekim slučajevima neće biti odgovoran za troškove o kojima se radi ako ih treća strana propusti platiti. U takvom slučaju subjekt nema obvezu za te troškove i oni se ne uključuju u rezerviranje.

Rezerviranje će se koristiti samo za izdatke za koje je rezerviranje izvorno priznato. Samo izdaci koji se odnose na izvorno rezerviranje pokrivaju se iz njega. Pokriće izdataka s rezerviranjem koje je izvorno bilo priznato za druge namjene moglo bi poništiti utjecaj dva različita događaja.¹³

Prema točki 36 HSFI 15 – Prihodi, ukidanje rezerviranja se priznaje kao prihod od ukidanja rezerviranja.

Ukidanje (promjene) iznosa rezerviranja nastaje u sljedeća tri slučaja:

- nastankom izdataka za koje je rezerviranje provedeno

¹² Narodne novine br.: 136: „Odluka o objavljivanju Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja“, Zagreb, 12. studenog 2009., MRS 37, t. 53, 54.

¹³ Narodne novine br.: 136: „Odluka o objavljivanju Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja“, Zagreb, 12. studenog 2009., MRS 37, t. 61, 62.

- promjena procjene
- prestankom vjerojatnosti da će podmirenje zahtijevati odljev resursa.

Ukidanje dugoročnih rezerviranja se u knjigovodstvenoj evidenciji knjiži zatvaranjem obveze na skupini 28 i knjiženjem prihoda od ukidanja rezerviranja na skupini 78.

Iznos rezerviranja potrebno je provjeriti na svaki datum bilance i uskladiti tako da odražavaju realnu procjenu. Ukoliko više nije vjerojatno da će podmirevane obveze zahtijevati odljev resursa koji utjelovljuju ekonomske koristi, rezerviranje je potrebno ukinuti.

Ukidanje ili uporaba rezerviranja priznaje se na način da se prihodi izuzmu i rashodi priznaju tako da u poreznu osnovicu nisu ponovno uključeni prihodi i rashodi koji su prethodno povećali ili smanjili poreznu osnovicu, osim ako zakonom nije drugačije određeno.

Ukoliko se koristi diskontiranje, knjigovodstvena vrijednost rezerviranja povećava se u svakom razdoblju da se odrazi proteklo razdoblje. Ovo se povećanje priznaje kao rashod za kamatu. Rezerviranja za troškove otklanjanja nedostataka u garantnom roku ukidaju se u poreznom razdoblju u kojem istječu garantni rokovi. Rezerviranja za troškove po započetim sudskim sporovima ukidaju se u poreznom razdoblju u kojem je donesena pravomoćna presuda odnosno pravorijek arbitražnog suda ili nagodba u postupku mirenja.

Dugoročna rezerviranja potrebno je ukinuti u korist prihoda za pokriće troškova i rizika u razdoblju kada su ti troškovi ili rizici nastali ili u razdoblju kada je uprava donijela odluku o promjeni računovodstvene politike u svezi s rezerviranjem, odnosno kada uprava procijeni da rezerviranja za određene troškove i rizike više nisu potrebna ili da su prethodno utvrđena nerealno visoka ili niska.

Ukidanje rezerviranja u korist prihoda bit će provedeno u narednoj poslovnoj godini nakon nastanka stvarnih rizika i troškova za koja su i dana jamstva za prodane proizvode od strane proizvođača.

2.4 Diskontiranje rezerviranja

Ako je učinak vremenske vrijednosti novca značajan, iznos rezerviranja treba biti sadašnja vrijednost očekivanih izdataka potrebnih za podmirenje obveze.

S obzirom na vremensku vrijednost novca, rezerviranja koja se odnose na novčane odljeve koji će nastati uskoro nakon datuma izvještaja o financijskom položaju jesu vrjednija nego novčani odljevi istoga iznosa koji nastaju kasnije. Ako je učinak značajan rezerviranja se diskontiraju.

Diskontna stopa (ili stope) treba biti stopa (ili stope) prije poreza, koja odražava tekuću tržišnu procjenu vremenske vrijednosti novca i rizika specifičnih za obvezu. Diskontna stopa (e) neće odražavati rizike za koje su korigirane procjene budućih novčanih tokova.¹⁴

Kada se koristi diskontiranje knjigovodstveni iznos rezerviranja se povećava da se odrazi proteklo razdoblje za iznos razlike između novčanog odljeva, koji je bio predviđen za tu godinu, i diskontirane svote, a samo povećanje se priznaje kao rashod za kamatu.

2.5 Manipuliranje rezerviranjima

Manipulacija se može definirati kao nastojanje da se raspoloživim, dopuštenim ili nedopuštenim sredstvima dođe do brze i lake zarade. Agresivna ili lažna rezerviranja primjenjuju se tijekom dobrih godina poslovanja kako bi se rezervirana sredstva koristila za popravljavanje rezultata u lošijim razdobljima poslovanja. Tim se načinom postiže izgladivanje prihoda i dobiti, te se stvara pozitivan dojam o kontinuiranom ujednačenom poslovanju. Jedan od načina stvaranja skrivenih rezervi je priznavanje različitih vrsta rezerviranja.

Porezno priznata rezerviranja su:

- Rezerviranja za troškove u jamstvenim rokovima
- Rezerviranje za troškove po započetim sudskim sporovima

¹⁴ Narodne novine br.: 136: „Odluka o objavljivanju Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja“, Zagreb, 12. studenog 2009., MRS 37, t. 45, 46, 47

- Rezerviranja za otpremnine
- Rezerviranja za troškove obnavljanja prirodnih bogatstava
- Rezerviranja za neiskorištene godišnje odmore

Uprava društva može stvarati tihe pričuve precjenjivanjem rezerviranja, odnosno rashoda i obveza ili podcjenjivanjem sredstava ili prihoda. S druge strane, moguće je da uprava stvara skrivene gubitke precjenjivanjem sredstava ili prihoda ili podcjenjivanjem rezerviranja, odnosno rashoda i obveza.

1. Prijenos dobiti u narednu godinu pomoću rezerviranja koja su porezno priznata

Kako bi se prenijela dobit u narednu poslovnu godinu rukovodstvo najčešće koristi poziciju rezerviranja.

Na primjer, naglašeno konzervativnim pristupom utvrđivanja troškova rezerviranja za rizik u jamstvenom roku povećavaju se troškovi tekućeg razdoblja, a stvara se obveza za rezerviranje koja će biti ukinuta protekom jamstvenog roka ili ponovnom procjenom. Ukidanjem neiskorištenih rezerviranja u narednim razdobljima priznat će se prihodi od ukidanja rezerviranja čime će se povećati neto dobit tog razdoblja.

2. Prijenos dobiti u narednu godinu pomoću rezerviranja koja su porezno nepriznata

Prema MRS-u 37 kada subjekt ima ugovor koji je štetan, sadašnja obveza po ugovoru priznaje se i mjeri kao rezerviranja.¹⁵ Takva rezerviranja za štetne ugovore nisu dopuštena poreznim propisima pa je takav trošak rezerviranja porezno nepriznat, tj. oporeziv u smislu poreza na dobit. Budući da porezna kontrola ne reagira na troškove koji su uključeni u poreznu osnovicu sve se svodi na revizorsku kontrolu ukoliko je poduzetnik obveznik revizije. To znači da rezerviranja koja se uključuju u poreznu osnovicu pružaju puno veći prostor za kreativno računovodstvo nego rezerviranja koja su neoporeziva.¹⁶

¹⁵ Narodne novine br.: 136: „Odluka o objavljivanju Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja“, Zagreb, 12. studenog 2009., MRS 37, t. 66

¹⁶ Belak, V., „Poslovna forenzika i forenzično računovodstvo“, Belak Excellens d.o.o., Zagreb, 2011., str. 158.

S obzirom na to da se troškovi rezerviranja u obračunskom smislu svrstavaju u rashode svako povećanje iznosa rezerviranja znači direktno smanjenje financijskog rezultata, i obrnuto. Prema tome, što je priznati iznos rezerviranja veći to je utjecaj na rezultat poslovanja značajniji. Kratkoročno gledano, ova mogućnost može biti snažan instrument porezne politike, jer je ovo pozicija koja snažno utječe na visinu dobiti obračunskog razdoblja, stoga to trošak postoji odmah, a izdatak će uslijediti kasnije. No, gledano na duži rok ipak se radi samo o odgođenim dobitcima, a samim time i o odgođenim porezima.

Utjecaj dugoročnih rezerviranja je moguće promatrati u kraćem i dužem razdoblju. Da bi se to bolje mogao uočiti utjecaj dugoročnih rezerviranja, nužno je račun dobit i gubitka strukturirati na malo drugačiji način. Cilj takvog strukturiranja je naglašavanje razlike između vrijednosti financijskog rezultata bez pozicije dugoročnih rezerviranja te financijskog rezultata (bruto dobiti ili dobiti prije oporezivanja) nakon uračunavanja takvih troškova.¹⁷

2.6 Objavljivanje rezerviranja

Za svaku skupinu rezerviranja subjekt će objaviti:

- knjigovodstvenu vrijednost na početku i na kraju razdoblja
- dodatna rezerviranja u tome razdoblju, uključujući i povećanje postojećih rezerviranja
- iskorištene iznose (tj. nastale i nadoknađene iz rezerviranja) tijekom razdoblja
- neiskorištene iznose ukinute tijekom razdoblja
- povećanja tijekom razdoblja proizašla iz diskontiranja iznosa zbog proteka vremena i učinka promjene diskontne stope
- sažeti opis vrste obveze i očekivano vrijeme bilo kojih odljeva ekonomskih koristi
- pokazatelj neizvjesnosti u vezi iznosa i vremena tih odljeva. Gdje postoji neizvjesnost pružanja odgovarajuće informacije, subjekt će objaviti glavne pretpostavke u vezi s budućim događajima
- iznos bilo kojih očekivanih nadoknađivanja od drugih, navodeći iznos imovine koja je priznata za očekivanu naknadu.

U iznimno rijetkim slučajevima objavljivanje neke ili svih informacija može ozbiljno prejudicirati položaj subjekta u sporovima s drugim stranama koji se vode u svezi s

¹⁷ Žager, K., Žager L., „Analiza financijskih izvještaja“, Masmedia, Zagreb, 1999., str. 222.

rezerviranjem. U takvom slučaju subjekt ne treba objaviti te informacije ali treba objaviti općenito o sporu, zajedno s činjenicom i razlogom da informacija nije objavljena.¹⁸

Što se tiče objavljivanja rezerviranja MRS definira što za svaku skupinu rezerviranja treba objaviti dok HSFI nalaže da se ti podaci moraju objaviti u bilješkama.

¹⁸ Narodne novine br.: 136: „Odluka o objavljivanju Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja“, Zagreb, 12. studenog 2009., MRS 37, t. 84, 85, 92

3 POREZNI ASPEKTI DUGOROČNIH REZERVIRANJA

Prilikom kreiranja rezerviranja treba biti vrlo oprezan, jer su ona često predmet poreznih nadzora zbog činjenice da su kreirana na temelju procjene i predstavljaju porezno priznate iznose troškova koji umanjuju osnovicu poreza na dobit u tekućem razdoblju.

U RH, što se tiče poreznog tretmana dugoročnih rezerviranja, poseban značaj imaju Zakon o porezu na dobit članak 11¹⁹ i Pravilnik o porezu na dobit članak 36.²⁰

3.1 Porezno priznata dugoročna rezerviranja

Na temelju članka 11 Zakona o porezu na dobit, pri utvrđivanju porezne osnovice priznaju se rashodi rezerviranja za rizike i troškove na temelju zakona ili drugog propisa i rezerviranja uvjetovana ugovorima, i to:

- rezerviranja za troškove u jamstvenim rokovima
- rezerviranja za troškove po započetim sudskim sporovima
- rezerviranja za otpremnine
- rezerviranja za troškove obnavljanja prirodnih bogatstava
- rezerviranja za neiskorištene godišnje odmore

te specifični slučajevi rezerviranja:

- rezerviranja kod banaka za rizike od potencijalnih gubitaka prema propisima Hrvatske narodne banke
- rezerviranja kod osiguravajućih društava prema zakonu koji uređuje osiguranje

Poduzetnik će u Računu dobiti i gubitka u okviru poslovnih rashoda posebno iskazati porezno priznate i porezno nepriznate rashode za dugoročna rezerviranja troškova i rizika.

¹⁹ Narodne novine br.: 32: „Zakon o porezu na dobit“, Zagreb, 05. travnja 2019., čl. 11.

²⁰ Narodne novine br.: 95: „Pravilnik o porezu na dobit“, Zagreb, 03. kolovoza 2005., čl. 36.

3.1.1 Rezerviranja za troškove u jamstvenim rokovima

Rezerviranja za troškove u jamstvenim rokovima jesu rezerviranja za troškove otklanjanja nedostataka u jamstvenim rokovima u visini utvrđenoj na temelju ugovora i prijašnjih iskustvenih spoznaja u svakoj od djelatnosti, ako ne postoji pravni temelj da se takvi izdaci naplate od treće osobe. Rezerviranja po toj osnovi ukidaju se u poreznom razdoblju u kojem istječu jamstveni rokovi.

Pod prijašnjim iskustvenim spoznajama razumijevaju se, uz iskustva poreznog obveznika i iskustva drugih u sličnim djelatnostima i sličnim uvjetima. Ako nema iskustvenih spoznaja tada se rashodi rezerviranja utvrđuju na temelju pretpostavljenih budućih troškova, ovisno o vrijednosti i rokovima danih jamstava.²¹

Ukoliko se društvo već neko vrijeme bavi određenom vrstom djelatnosti, te je po toj osnovi i ranijih godina davalo jamstva tada će se koristiti vlastito iskustvo prilikom procjenjivanja iznosa koji treba rezervirati. Kada se utvrde veća odstupanja u procjeni visine rezerviranja, bilo na niže ili na više, u odnosu na ona u proteklim godinama, zasigurno će biti privučena pažnja poreznih vlasti. U tom slučaju porezni obveznik treba dodatno elaborirati opravdanost navedenih odstupanja, odnosno naznačiti koji su novi čimbenici utjecali na procjenu. Primjerice kod prodaje određenog proizvoda, procjena manja od one prema iskustvenoj metodi moguća je u slučaju promjene tehnologije kojom su se otkrili uzroci nastanka kvarova, te se očekuje značajno manji troškovi po osnovi danog jamstva. Promjena na više može nastati primjerice produljenjem jamstvenog roka sa jedne godine na dvije godine, kada se očekuje da će iznos troškova po osnovi danih jamstava značajno narasti (u drugoj godini rada stroja više je kvarova nego u prvoj godini).

Za davatelje jamstva praktički problemi mogu nastati ukoliko visinu jamstva trebaju odrediti temeljem iskustva drugih u sličnim djelatnostima i sličnim uvjetima. U tom slučaju od poreznog obveznika se očekuje da raspolaže informacijama o rezerviranjima kod drugih subjekata, tj. konkurenata koji imaju sličan asortiman. Do tih podataka često nije jednostavno doći, osim ukoliko takve podatke nisu prikupile i objavile neke strukovne organizacije. Problem utvrđivanja može nastati i zbog neusporedivosti ili djelomične usporedivosti asortimana, odnosno tehničkih i drugih karakteristika proizvoda. Naime, jedan proizvođač

²¹. Narodne novine br.: 95: „Pravilnik o porezu na dobit“, Zagreb, 03. kolovoza 2005., čl. 36., st. 2, 3

može imati znatno drugačije troškove po danim jamstvima jer primjerice nije adekvatno riješio neki tehnički problem na proizvodu. U tom slučaju procijenjene visina rezerviranja mogla bi značajno odstupati od prosjeka djelatnosti, ili usporedivo s nekim drugim proizvođačem, pa će davatelj jamstva morati posebnu pažnju posvetiti prikupljanju dokumentacije kojom će pravdati ovako utvrđenu visinu rezerviranja. U ovakvim slučajevima značajnu ulogu ima i činjenica da li osobe koje su izvršile procjenu imaju dovoljnu razinu stručnosti provođenje ovakvih procjena.²²

Na iznos troška kojeg je potrebno rezervirati utječu vrsta dobra za koje je izdana garancija kao i odredbe iz Ugovora o distribuciji. Tako je npr. kod građevinskih objekata utvrđen iznos do kojeg trgovačko društvo prodavatelj preuzima obvezu za otklanjanje nedostataka u određenom roku za razliku od izdanih garancija za proizvode gdje obveza prodavatelja nije određena iznosom već samo vremenom u kojem on mora otkloniti nedostatke na svoj račun pa iznos rezerviranja utvrđuje na temelju ranijih iskustvenih spoznaja u svakoj djelatnosti.²³

Dugoročna rezerviranja za troškove koji se očekuju s osnove danih jamstava za prodana dobra temelje se na procjeni očekivanih izdataka za otklanjanje nedostataka i dovođenje u ispravnu funkciju. Procjena rezerviranja izrađuje se na osnovi empirijskih spoznaja, tehničkih normi i vjerojatnosti očekivanih mogućih pogrešaka za koje ne postoje iskustva u procjeni jer je riječ o novim dobrima. Osnova za rezerviranje mora proizlaziti iz ugovorenih – danih jamstava, a svota mora biti u razmjeru s vrijednošću dobara za koja se daje jamstvo.²⁴

3.1.2 Rezerviranja za troškove po započetim sudskim sporovima

Rezerviranjima za troškove po započetim sudskim sporovima smatraju se rezerviranja za pokrenute sudske sporove protiv poreznog obveznika do petnaestog dana prije dana podnošenja porezne prijave, u visini utužene svote uvećane za pripadajuće troškove spora, osim kamata na utuženu svotu. Na odgovarajući način u rashode poreznog razdoblja priznaju se i rezerviranja po započetim, zakonski utvrđenim arbitražnim postupcima i postupcima

²² <http://actarius.hr/act/knjigovodstvo/lib/exe/fetch.php?>

²³ Nekić Pavičić A., „Računovodstveni i porezni aspekt dugoročnih rezerviranja za troškove i rizike“, Računovodstvo i financije, travanj 2008., str. 27

²⁴ Brkanić, V., „Računovodstvo poduzetnika s primjerima knjiženja“, X. izmijenjena i dopunjena naklada, RRiF, Zagreb, 2014., str. 697.

mirenja. Rezerviranja po toj osnovi ukidaju se u poreznom razdoblju u kojem je donesena pravomoćna presuda, pravorijek arbitražnog izabranog suda ili nagodba u postupku mirenja.²⁵ Prihodi od ukidanja rezerviranja se trebaju priznati neovisno o tome u čiju je korist doneseno rješenje suda.²⁶

Porezno su priznata rezerviranja samo u slučaju kada je društvo tuženo, a ne kada društvo nekoga tuži.²⁷

Ova je rezerviranja potrebno potvrditi odgovarajućom vjerodostojnom dokumentacijom kao što su:

- tužba i ostala dokumentacija (dopisi, rješenja, pozivi na sud i sl.)
- podrazumijeva se da tužba nije fiktivna nego da iza nje stoje stvarni poslovni odnosi
- odluka direktora o rezerviranju.²⁸

3.1.3 Rezerviranja za otpremnine

Problematika rezerviranja za otpremnine preciznije je definirana odredbama Zakona o radu²⁹ te MRS-om 19 – Primanja zaposlenih³⁰.

Otpremnine jesu primanja zaposlenih plativa kao rezultat ili:

- odluke subjekta da prekinu radni odnos nekih zaposlenika prije redovnog datuma umirovljenja ili
- odluke zaposlenih da dragovoljno prihvate prekid radnog odnosa (smanjenje viška broja zaposlenih) u zamjenu za te naknade.³¹

²⁵ Narodne novine br.: 95: „Pravilnik o porezu na dobit“, Zagreb, 03. kolovoza 2005., čl. 36., st. 4

²⁶ Gulin D., i sur., „Računovodstvo trgovačkih društava uz primjenu Međunarodnih računovodstvenih standarda i poreznih propisa“, Računovodstvo i financije, Zagreb, 2001., str. 350

²⁷ <http://profitiraj.hr/preduhitrite-poreznu-nevolju-rezerviranja-za-sudske-troskove/>

²⁸ <http://profitiraj.hr/preduhitrite-poreznu-nevolju-rezerviranja-za-sudske-troskove/>

²⁹ Narodne novine br.: 32: „Zakon o radu“, Zagreb, 05. travnja 2019.

³⁰ Narodne novine br.: 136: „Odluka o objavljivanju Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja“, Zagreb, 12. studenog 2009., MRS 19

³¹ Narodne novine br.: 136: „Odluka o objavljivanju Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja“, Zagreb, 12. studenog 2009., MRS 37, t. 7

Radnik kojem poslodavac otkazuje nakon dvije godine neprekidnog rada, osim ako se otkazuje zbog razloga uvjetovanih ponašanjem radnika, ima pravo na otpremninu u iznosu koji se određuje s obzirom na dužinu prethodnog neprekidnog trajanja radnog odnosa s tim poslodavcem.

Otpremnina se ne smije ugovoriti, odnosno odrediti u iznosu manjem od jedne trećine prosječne mjesečne plaće koju je radnik ostvario u tri mjeseca prije prestanka ugovora o radu, za svaku navršenu godinu rada kod tog poslodavca.

Ako zakonom, kolektivnim ugovorom, pravilnikom o radu ili ugovorom o radu nije određeno drukčije, ukupan iznos otpremnine ne može biti veći od šest prosječnih mjesečnih plaća koje je radnik ostvario u tri mjeseca prije prestanka ugovora o radu.³²

Rezerviranja za otpremnine priznaju se prema utvrđenom planu za slijedeće porezno razdoblje.³³

Subjekt treba priznati otpremnine kao obvezu i kao rashod samo, i isključivo ako je subjekt dokazivo preuzeo obvezu da ili:

- prekida radni odnos zaposlenog ili skupine zaposlenika prije redovitog datuma umirovljenja ili
- osigurava otpremnine kao rezultat ponude u namjeri da potakne dobrovoljno raskidanje radnog odnosa.³⁴

Ako zakonom, kolektivnim ugovorom, pravilnikom o radu ili ugovorom o radu nije određeno drukčije ukupan iznos otpremnine ne može biti veći od šest (6) prosječnih mjesečnih plaća koje je radnik ostvario u tri mjeseca prije prestanka ugovora o radu.

Radnik koji je pretrpio ozljedu na radu, odnosno koji je obolio od profesionalne bolesti, a kojemu nakon završenoga liječenja, oporavka i profesionalne rehabilitacije ima pravo na otpremninu najmanje u dvostrukom iznosu od iznosa koji bi mu inače pripao.

³² Narodne novine br.: 32: „Zakon o radu“, Zagreb, 05. travnja 2019., čl. 126., st. 3.

³³ Narodne novine br.: 95: „Pravilnik o porezu na dobit“, Zagreb, 03. kolovoza 2005., čl. 36., st. 5.

³⁴ Narodne novine br.: 136: „Odluka o objavljivanju Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja“, Zagreb, 12. studenog 2009., MRS 19, t. 7

Porezi i doprinosi se ne plaćaju do zakonskih svota otpremnina, pa se stoga ne kalkiliraju u rezerviranje.³⁵

Važno je naglasiti da osnova za provođenje rezerviranja za otpremnine ne smiju biti izvanredni otkazi kad poduzetnik jednostrano otkazuje ugovor o radu pa je obvezan isplatiti otpremninu po propisanim uvjetima, nego plan restrukturiranja.³⁶

3.1.4 Rezerviranja za troškove obnavljanja prirodnih bogatstava

Troškovi rezerviranja za obnovu prirodno bogatstva nemaju uporište u MRS-ovima, nego dopuštenje za stvaranje „izvedene obveze“ proizlazi iz članka 11. st. 2. Zakona o porezu na dobit.

U ovom slučaju dugoročno je rezerviranje u funkciji stvaranja pričuve za izdatke koji će nastati pri sanaciji – obnovi prirodnog bogatstva kad korištenje prestane, ili prema planu obnove tijekom iskorištavanja.³⁷

Rashodi rezerviranja za troškove obnavljanja prirodnih bogatstava nastalih istraživanjem i eksploatacijom mineralnih sirovina koji se nalaze u zemlji ili na njenoj površini, na riječnom, jezerskom ili morskom dnu ili ispod njega, porezno su priznati.

Istraživanje i eksploatacija mineralnih sirovina detaljno su obrađeni u Zakonu o rudarstvu. Uredbom o novčanoj naknadi za koncesiju za eksploataciju mineralnih sirovina propisana je visina novčane naknade za eksploataciju mineralnih sirovina, a novčana naknada za istraživanje mineralnih sirovina određena je Uredbom o novčanoj naknadi za istraživanje mineralnih sirovina.

³⁵ Brkanić, V., „Računovodstvo poduzetnika s primjerima knjiženja“, X. izmijenjena i dopunjena naklada, RRiF, Zagreb, 2014., str. 638.

³⁶ Brkanić V., i sur., „Računovodstvo poduzetnika s primjerima knjiženja“, III. prerađena naklada, RRiF, Zagreb, 2000., str. 638

³⁷ Brkanić, V., „Računovodstvo poduzetnika s primjerima knjiženja“, X. izmijenjena i dopunjena naklada, RRiF, Zagreb, 2014., str. 637.

³² Narodne novine br.: 32: „Zakon o porezu na dobit“, Zagreb, 05. travnja 2019., čl. 11., st. 5

Kod izvođenja rudarskih radova rudarski gospodarski subjekt dužan je poduzeti mjere potrebne za zaštitu života i zdravlja ljudi te zaštitu imovine, prirode i okoliša prema važećim propisima.³⁸

Prema čl.12. st.4. Zakona o porezu na dobit, amortizaciji ne podliježe zemljište, šuma i slična obnovljiva prirodna bogatstva, financijska imovina, spomenici kulture te umjetnička djela. Stoga se umjesto amortizacijom, upravo rezerviranjem postiže učinak ravnomjernog raspoređivanja očekivanog izdatka na sve godine u kojima se stječe prihod od eksploatacije.

3.1.5 Rezerviranja za neiskorištene godišnje odmore

Zakonom o porezu na dobit³⁹ propisano je da se kao porezno dopustiv rashod priznaju i rezerviranja za neiskorištene godišnje odmore sukladno računovodstvenim propisima. Također, Zakon propisuje da se rezerviranja za neiskorištene godišnje odmore obavezno ukidaju u slijedećem poreznom razdoblju. Prije izmjene i dopune ovoga Zakona poduzetnici su imali dvojbe da li priznati ili ne priznati rezerviranja za neiskorištene godišnje odmore s obzirom da Zakonom nije bilo precizno definirano porezno priznavanje ovog rezerviranja.

MRS 19 – Primanja zaposlenih primjenjuje se u računovodstvu za sva primanja zaposlenih, koja su klasificirana u četiri skupine:

- kratkoročna primanja zaposlenih, kao što su nadnice, plaće i doprinosi socijalnom osiguranju, naknade za korištenje godišnjeg odmora i naknade za vrijeme bolovanja, sudjelovanje u dobiti i bonusi (ako je plativo unutar dvanaest mjeseci od završetka obračunskog razdoblja) i nenovčana primanja (kao što je zdravstvena njega, korištenje kuća, automobila i besplatno ili po povlaštenoj cijeni roba ili usluga) sadašnjih zaposlenika
- primanja poslije prestanka zaposlenja kao što su mirovine, druga mirovinska primanja, životno osiguranje poslije prestanka zaposlenja i zdravstvena zaštita poslije prestanka zaposlenja

³⁸ Narodne novine br.: 54: „Zakon o rudarstvu“, Zagreb, 04. travanj 2019., čl. 151, t. 1

- ostala dugoročna primanja zaposlenih kao što su naknade za vrijeme dužeg odsustva s rada ili naknade za vrijeme studijskog usavršavanja, jubilarne nagrade ili nagrade za dugogodišnji rad, naknade na vrijeme duže spriječenosti za rad, ako ne dospijevaju za plaćanje u cijelosti unutar dvanaest mjeseci od kraja obračunskog razdoblja, sudjelovanje u dobiti, bonusi i odgođene naknade
- otpremnine.⁴⁰

Zakonom o radu radnik ima pravo na plaćeni godišnji odmor za svaku kalendarsku godinu u trajanju od najmanje četiri tjedna. U slučaju prestanka ugovora o radu poslodavac je dužan radniku koji nije iskoristio godišnji odmor isplatiti naknadu umjesto korištenja godišnjeg odmora. Ta naknada se određuje razmjerno broju dana neiskorištenoga godišnjeg odmora.⁴¹

Prema MRS-u, naknade za neiskorištene godišnje odmore su akumulirajuće naknade. Akumulirajuće naknade za vrijeme odsustva jesu one koje se prenose unaprijed i mogu se koristiti u narednim razdobljima ako se pravo korištenja ne iskoristi u cijelosti u tekućem razdoblju.

U odredbama HSFI-a nema odredbe koja omogućuje poduzetnicima da mogu obaviti dugoročno rezerviranje troškova za neiskorištene godišnje odmore. No, poduzetnici koji primjenjuju HSFI-e, ukoliko to žele, mogu sukladno odredbama HSFI-a 3 – Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i pogreške napraviti dugoročno rezerviranje troškova za neiskorištene godišnje odmore.

3.2 Porezno nepriznata dugoročna rezerviranja

Porezno nepriznati troškovi rezerviranja uvećavaju osnovicu poreza na dobit te se prilikom sastavljanja prijave poreza na dobit unose u PD obrazac pod redni broj 23 – Troškovi rezerviranja. Također, ukidanje ovakvih rezerviranja u korist prihoda smanjuje poreznu osnovicu unošenjem svote prihoda u PD obrazac pod redni broj 31 – Smanjenje dobiti za ostale prihode. U nastavku su detaljnije razrađeni najčešći oblici ovih rezerviranja.

⁴⁰ Narodne novine br.: 136: „Odluka o objavljivanju Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja“, Zagreb, 12. studenog 2009., MRS 37, t. 4

⁴¹ Narodne novine br.: 32: „Zakon o radu“, Zagreb, 05. travnja 2019., čl. 77, 82

3.2.1 Dugoročno rezerviranje za restrukturiranje

Gospodarski smisao troškova restrukturiranja je u tome da oni u budućnosti trebaju donijeti uštede na troškovima, tj. da će zbog aktivnosti restrukturiranja tekući troškovi budućih aktivnosti biti manji nego što bi bili da nisu poduzete aktivnosti restrukturiranja. Troškovi restrukturiranja nastaju kao posljedica prošlih stanja i prethodnih poslovnih aktivnosti kojima ne bi trebalo teretiti buduća razdoblja jer se takvim ulaganjima neće ostvariti buduće ekonomske koristi.⁴²

Dugoročna rezerviranja za restrukturiranje detaljnije su obrađena u MRS-u 37 i HSFI-u 16.

Restrukturiranje je program koji planira i kontrolira menadžment, a koji značajno mijenja:

- djelokrug poslova koje obavlja subjekt ili
- način vođenja poslova.⁴³

Primjeri događaja koji mogu ući u definiciju restrukturiranja su:

- prodaja ili napuštanje proizvodne linije
- zatvaranje poslovnih jedinica u zemlji, regiji ili premještanje poslovnih aktivnosti iz jedne zemlje ili regije u druge
- promjene u strukturi menadžmenta, primjerice eliminiranje menadžmentovih odvjetnika i
- temeljne reorganizacije koje imaju značajan učinak na prirodu i glavno obilježje poslovanja subjekta⁴⁴

S obzirom na to da restrukturiranje nastaje kao posljedica djelovanja poduzetnika ono može stvoriti izvedenu obvezu. Izvedena obveza za restrukturiranje nastaje samo kada subjekt:

- ima detaljan formalni plan restrukturiranja koji sadrži najmanje sljedeće:
 - ✓ poslovanje ili dio poslovanja na koje se odnosi
 - ✓ glavne lokacije na kojima se provodi
 - ✓ lokaciju, funkciju i približan broj zaposlenih koji će primiti naknadu zbog prestanka rada
 - ✓ izdatke koji će nastati i

⁴² Brkanić, V., „Računovodstvo poduzetnika s primjerima knjiženja“, X. izmijenjena i dopunjena naklada, RRiF, Zagreb, 2014., str. 704.

⁴³ Narodne novine br.: 136: „Odluka o objavljivanju Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja“, Zagreb, 12. studenog 2009., MRS 37, t. 10.

⁴⁴ Narodne novine br.: 136: „Odluka o objavljivanju Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja“, Zagreb, 12. studenog 2009., MRS 37, t. 70.

- ✓ kada će plan biti proveden
- započinjanjem provedbe toga plana ili objavom njegovih glavnih značajki onima na koje on utječe nastaju kod njih opravdana očekivanja da će se restrukturiranje provesti.⁴⁵

Priznavanje rezerviranja za restrukturiranje u praksi zahtijeva u pravilu postojanje konzistentnog i usklađenog plana restrukturiranja kao i objavu toga plana osobama na koje se on odnosi.⁴⁶

Iznosi rezerviranja za restrukturiranje uključit će samo izravne izdatke koji proizlaze iz restrukturiranja, a to su:

- izdaci nužno uvjetovani restrukturiranjem i
- izdaci koji nisu povezani s uobičajenim aktivnostima poduzetnika.⁴⁷

Iznosi rezerviranja za restrukturiranje ne uključuju sljedeće troškove:

- ponovno uvježbavanje i premještaj postojećeg osoblja
- marketing ili
- ulaganje u nove sustave i mrežu distribucije.

Navedeni izdaci odnose se na buduće vođenje poslova te nisu obveze za restrukturiranje na datum izvještaja o financijskom položaju.⁴⁸

3.2.2 Dugoročno rezerviranje za štetne ugovore

Štetni ugovor jest ugovor u kojem neizbježni troškovi ispunjenja obveza prema tom ugovoru prelaze ekonomske koristi koje se od njega očekuju.⁴⁹ Najmanji troškovi koji se od toga ugovora očekuju (neizbježni) jesu troškovi koji se plaćaju u slučaju raskida takvog ugovora, a koji je niži od njegova ispunjenja i bilo koje naknade ili kazne zbog njegova neispunjenja.⁵⁰

⁴⁵ Narodne novine br.: 136: „Odluka o objavljivanju Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja“, Zagreb, 12. studenog 2009., MRS 37, t. 72.

⁴⁶ Vater, H., „MSFI za kontrolere i menadžere“, Kontroling Kognosko d.o.o., Zagreb, 2014., str. 238.

⁴⁷ Narodne novine br.: 86: „Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja“, Zagreb, 04. kolovoza 2015., HSFI 16, t. 16.24.

⁴⁸ Narodne novine br.: 136: „Odluka o objavljivanju Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja“, Zagreb, 12. studenog 2009., MRS 37, t. 81.

⁴⁹ Narodne novine br.: 136: „Odluka o objavljivanju Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja“, Zagreb, 12. studenog 2009., MRS 37, t. 10.

⁵⁰ Brkanić, V., „Računovodstvo poduzetnika s primjerima knjiženja“, X. izmijenjena i dopunjena naklada, RRiF, Zagreb, 2014., str. 706.

Odnosno, radi se o ugovoru koji će proizvesti negativne učinke u takvoj visini da se po tom ugovoru neće ostvariti dobit već gubitak.

Prema točki 27. HSFI 13⁵¹ – Obveze, ako poduzetnik ima štetni ugovor, sadašnja obveza prema tom ugovoru treba se priznati i kao rezerviranje u visini gubitka.

Prema točki 23. HSFI 16⁵² – Rashodi, budući poslovni gubici ne priznaju se kao rezerviranja. Međutim, ako poduzetnik ima štetni ugovor, sadašnja obveza prema tom ugovoru treba se priznati i mjeriti kao rezerviranje.

Mnogi ugovori (primjerice, neki uobičajeni nalozi za kupnju) mogu se poništiti bez plaćanja naknade drugoj strani te stoga ne postoji obveza. Drugi ugovori uređuju prava i obveze za svaku ugovornu stranu. Prema izvršivim ugovorima koji nisu štetni, ne bi se moglo izvršiti rezerviranje.⁵³

Prije zasebnog rezerviranja za štetni ugovor, subjekt priznaje bio koji gubitak od umanjenja koji je nastao na imovini koja je predmet ugovora. Prema tome, nije svaki put jasno kad će štetni ugovor biti kazneno djelo, a kad neće. U situaciji kad ovlaštena osoba sklapa ugovore koji tvrtki nose štetu, a koji nisu uobičajeni u toj djelatnosti takvi ugovori mogu biti predmet kaznenog progona. Međutim, postoje djelatnosti kod kojih je sklapanje ugovora s unaprijed poznatim gubitkom uobičajena praksa u svijetu. Najbolji primjer za to je djelatnost brodobradnje kod koje većina sklopljenih ugovora sadrži gubitak, a ipak se ta djelatnost obavlja u mnogim zemljama, posebno u zemljama u razvoju. Kod graditeljstva se također događa da su pojedini ugovori sklopljeni sa svjesno ugrađenim gubitkom, koji se kasnije „poništava“ kroz naknadne radove i naredne ugovore koji pokrivaju ranije prihvaćene gubitke. To svakako stvara pravnu nesigurnost kod određenih djelatnosti koja se može izbjeći samo ako se takve djelatnosti uopće na obavljaju.⁵⁴

⁵¹ Narodne novine br.: 86: „Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja“, Zagreb, 04. kolovoza 2015., HSFI 13, t. 13.27.

⁵² Narodne novine br.: 86: „Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja“, Zagreb, 04. kolovoza 2015., HSFI 16, t. 16.23.

⁵³ <http://actarius.hr/act/knjigovodstvo/lib/exe/fetch.php?>

⁵⁴ Belak, V., „Poslovna forenzika i forenzično računovodstvo“, Belak Excellens d.o.o., Zagreb, 2011., str. 91.

3.2.3 Dugoročno rezerviranje za mirovine i slične troškove

Rezerviranja za troškove mirovina prema preuzetim obvezama iz mirovinskih planova, rezerviranja za naknade zbog odsutnosti s rada ili studijskih dopusta, rezerviranja za isplate naknada zbog prestanka rada i ostalo što je sadržano u MRS-u 19 – Primanja zaposlenih, uvelike je povezano s poreznim propisima i propisima o socijalnom osiguranju zaposlenika. Naime, MRS 19 obrađuje modalitete stvaranja obveza (rezerviranja) prema usvojenim mirovinskim i drugim planovima, uz određivanje svota aktuarskim metodama koje se primjenjuju u osiguranju, no u Hrvatskoj još nema vlastitih ili zajedničkih mirovinskih fondova osnovanih temeljem Zakona o obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima iz kojih bi se isplaćivale djelomične mirovine po prestanku rada, mirovine (životna osiguranja) i dr.

4 EMPIRIJSKO ISTRAŽIVANJE DUGOROČNIH REZERVIRANJA

4.1 Definiranje uzorka i metodologije istraživanja

Istraživanje se provodi na uzorku od 50 poduzeća odabranih iz Amadeus baze podataka upotrebom tablice slučajnih brojeva gdje su odabrana poduzeća koja su nakon random rasporeda nalazila pod rednim brojevima u tablici. Uzorak je odabran za poduzeća koja djeluju u Republici Hrvatskoj, a koja su prema veličini podijeljena sukladno metodologiji Amadeus baze. Podatci se odnose na 2015. godinu. Poduzeća koja nisu bilježila rezerviranja, njih 17, isključena su iz ovog dijela analize, zbog čega se analiza radi na uzorku od 33 poduzeća. U empirijskom dijelu ovog rada upotrebom kvantitativnih metoda u ekonomiji testiraju se rezerviranja poduzeća, kao i postojanje specifičnosti u vrijednosti rezerviranja s obzirom na temeljna obilježja poduzeća, te implikacija na rezultat poslovanja.

U radu se koriste metode grafičkog i tabelarnog prikazivanja, Mann-Whitney U test, Kruskal-Wallis test, Wilcoxonov test za jedan nezavisan uzorak, Pearsonov koeficijent korelacije, te regresija.

Kao dijagnostički testovi regresijskom modelu koriste se ANOVA test kojim se testira statistička značajnost modela kao cjeline, te Spearmanova korelacija kojom se testira problem heteroskedastičnosti u modelu.

Analiza je rađena u statičkom programu SPSS.

4.2 Definiranje varijabli

Varijable koje su korištene u ovom istraživanju prikazani su u tablici 9.

Tablica 1. Varijable u modelu

Naziv varijable	Izvor	Definicija
Neto profitna marža (ROS)	Izvedeno iz financijskih izvještaja	dobit tekuće godine / ukupni prihod
PLR	Izvedeno iz financijskih izvještaja	ukupna rezerviranja / ukupne obveze x 100

Porezni pokazatelj PLR	Izvedeno iz financijskih izvještaja	porezno priznata rezerviranja / ukupne obveze x 100
Veličina poduzeća	Zakon o računovodstvu	- mikro - mala - srednje velika - velika poduzeća
Djelatnost poduzeća	Eurostat	- primarni sektor - sekundarni sektor - tercijarni sektor
Vlasništvo poduzeća	Poslovna.hr	- javno (manje od 50% privatnog vlasništva) - privatno (više od 50% privatno vlasništvo)

Izvor: Rad autora

Kao pokazatelji uspješnosti poslovanja koriste se neto profitna marža.

Kao ekvivalent pokazatelju rezerviranja koristi se PLR pokazatelj koji predstavlja omjer između rezerviranja i obveza pomnoženo sa 100. Riječ je pokazatelju iskazanom u obliku postotka.

Porezni pokazatelj PLR predstavlja omjer između porezno priznatih rezerviranja i obveza pomnoženo sa 100.

Prema veličini poduzeća sukladno Zakonu o računovodstvu poduzeća se dijele na mikro poduzeća, mala poduzeća, srednja i velika poduzeća. U ovom dijelu rada iz odabira su isključena mikro poduzeća.

Djelatnosti gospodarskih subjekata su podijeljena u 3 temeljna sektora, i to primarni, sekundarni i tercijarni sektor.

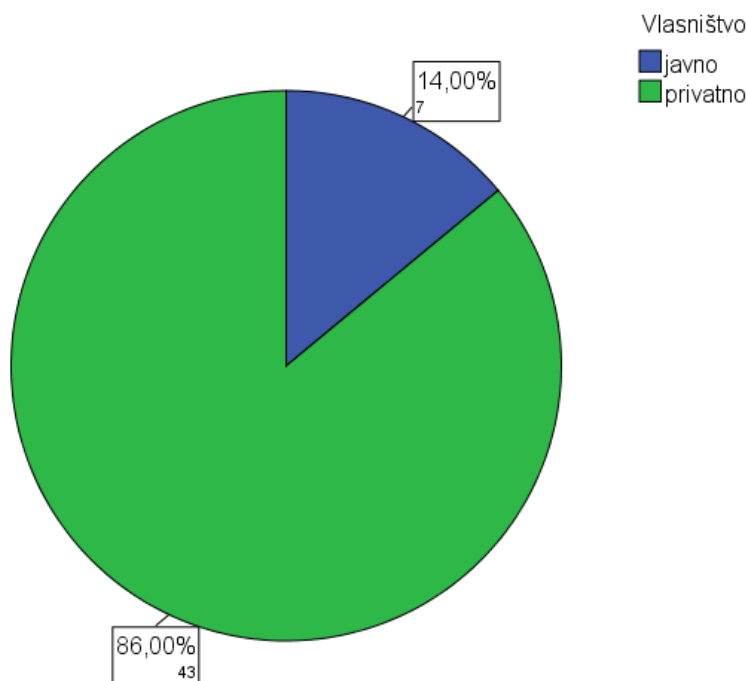
Poduzeća prema vlasništvu se mogu podijeliti na privatna i javna gdje je kao kriterij odabran pokazatelj većinskog vlasništva, odnosno kao privatno poduzeće je klasificirano svako poduzeće koje ima barem 51% privatnog vlasništva.

4.3 Rezultati istraživanja

4.3.1 Ispitivanje razlika u iznosu dugoročnih rezerviranja s obzirom na veličinu, vlasništvo i djelatnost dioničkog društva

U ovom dijelu rada upotrebom statističkih metoda prezentirati će se struktura poduzeća uzetih u uzorak prema temeljnim obilježjima, i to vrsti vlasništva, veličini, sektoru, te rezerviranjima, nakon čega slijedi testiranje postavljenih hipoteza.

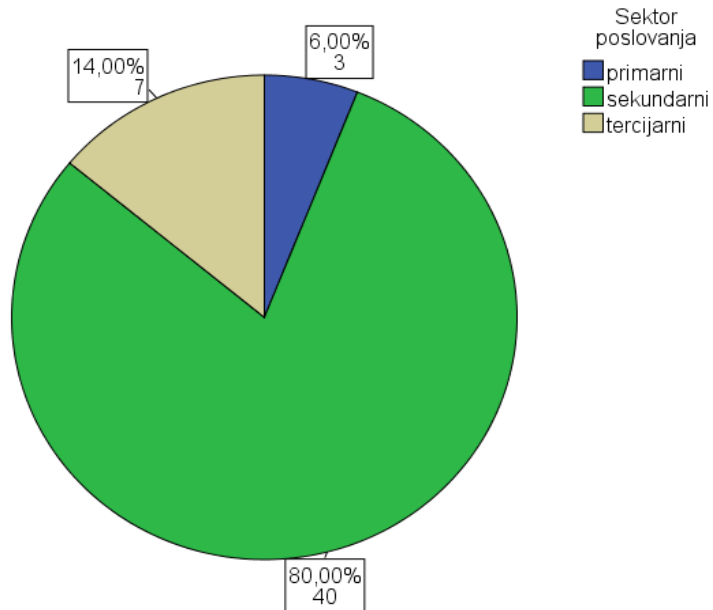
Grafikon 1. Poduzeća prema vlasništvu



Izvor: Rad autora

Iz grafičkog prikaza se može utvrditi da je manji broj poduzeća u javnom vlasništvu (7 poduzeća; 14%) u odnosu na brojnost poduzeća u privatnom vlasništvu (43 poduzeća; 86,00%), što je u skladu s očekivanjem budući da je temeljni cilj RH tržišno orjentirano gospodarstvo i privatni sektor kao generator i pokretač održivog i stabilnog gospodarskog rasta i razvoja.

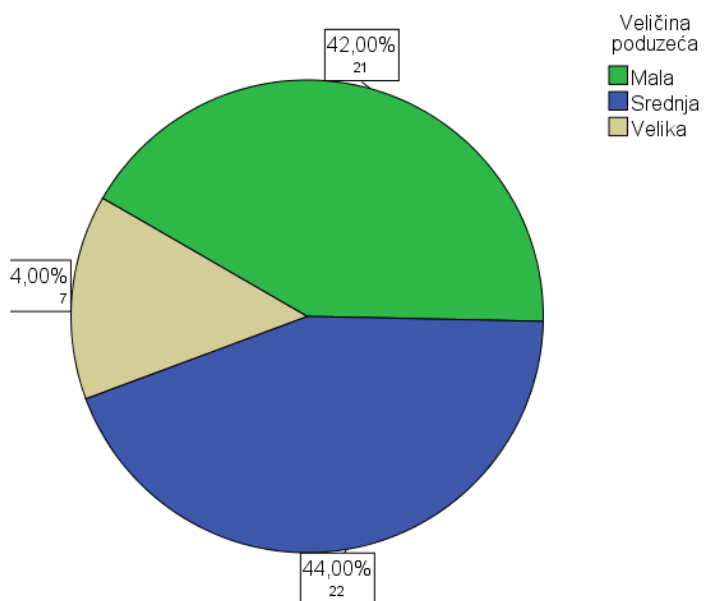
Grafikon 2. Poduzeća prema sektoru djelovanja



Izvor: Rad autora

Prema sektoru djelovanja najveći broj poduzeća posluje u sekundarnom sektoru (40 poduzeća; 80,00%), dok najmanji broj poduzeća posluje u primarnom sektoru (3 poduzeća; 6%) što je očekivano jer industrija je jedna od glavnih gospodarskih grana u RH.

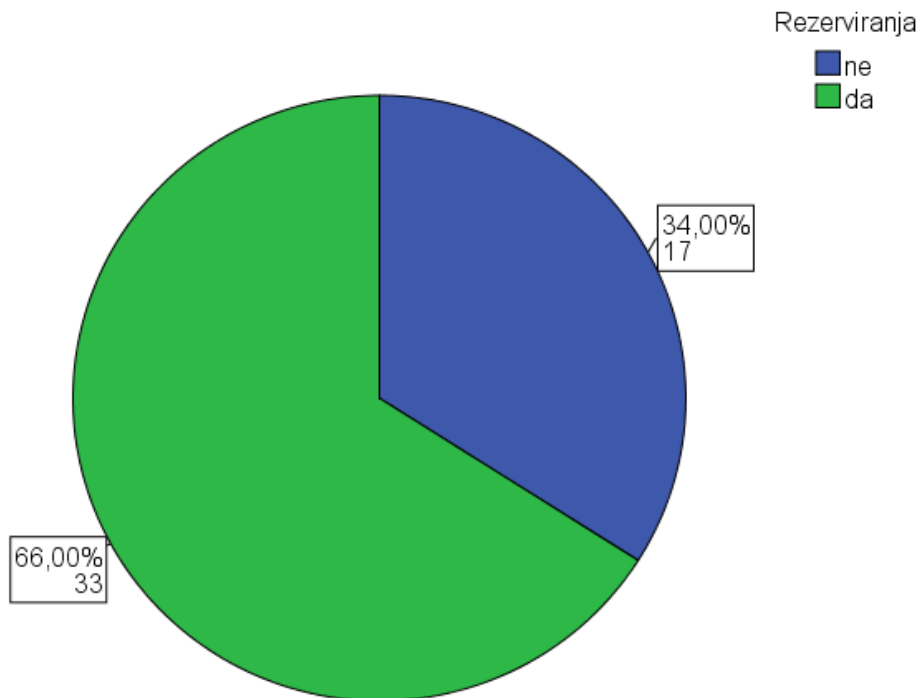
Grafikon 3. Poduzeća prema veličini



Izvor: Rad autora

Prema veličini odabrana poduzeća se mogu podijeliti na mala, srednja i velika gdje su u najvećem broju zastupljena poduzeća srednje veličine (22 poduzeća; 44%), nakon čega slijede mala poduzeća (21 poduzeće; 42,00%), te velika poduzeća (7 poduzeća; 14,00%). Iz čega se može zaključiti da postoji vrlo mala razlika u zastupljenosti malih i srednjih poduzeća.

Grafikon 4. Rezerviranja u odabranim poduzećima



Izvor: Rad autora

Iz grafičkog prikaza se može utvrditi da od odabranih 50 poduzeća u uzorku njih 33 (66,00%) su bilježila rezerviranja u bilanci, dok 17 poduzeća (34,00%) nisu bilježila rezerviranja u bilanci. Može se vidjeti da se većina poduzetnika odlučuje na rezerviranja u bilanci.

Tablica 2. Iskazivanje rezerviranja u odabranim poduzećima (000 EUR)

N	50
Prosjek	1248,305
Medijan	331,875

Mod	0,000
SD	2695,068
Simetričnost	3,256
Zaobljenost	11,340
Min	0,000
Maks	14095,099

Izvor: Rad autora

Prosječna vrijednost rezerviranja poduzeća u uzorku je 1,25 milijuna eura sa prosječnim odstupanjem od aritmetičke sredine 2,70 milijuna eura. Budući da je standardna devijacija veća od aritmetičke sredine može se reći da je riječ o velikoj disperziji među poduzećima. Mod vrijednost 0 znači da najveći broj poduzeća nije imao kategoriju rezerviranja u bilanci. Vrijednost rezerviranja se kretala u rasponu od 0,00 do 14,10 milijuna eura. Distribucija vrijednosti odstupa od simetrične ($Skew = 3,25 > 0,00$), te je riječ o šiljastoj distribuciji ($Kurt = 11,34 > 0,00$).

Tablica 3. Rezerviranja prema vlasništvu (000 EUR)

	Vlasništvo	
	Privatno	javno
Prosjek	1277,25	1070,51
Medijan	429,23	0,00
Mod	0,00	0,00
SD	2705,89	2832,31
Simetričnost	3,45	2,65
Zaobljenost	12,85	7,00
Min	0,00	0,00
Maks	14095,10	7493,60

Izvor: Rad autora

Prosječna vrijednost rezerviranja poduzeća u privatnom vlasništvu je 1,28 milijuna eura sa prosječnim odstupanjem od aritmetičke sredine 2,71 milijuna eura, dok je prosječna vrijednost rezerviranja među poduzećima u javnom vlasništvu 1,07 milijuna eura sa prosječnim odstupanjem od aritmetičke sredine 2,83 milijuna eura. Budući da je standardna devijacija veća od aritmetičke sredine kod poduzeća u oba tipa vlasništva može se reći da je riječ o

velikoj disperziji među poduzećima. Mod vrijednost 0 kod obje skupine poduzeća znači da najveći broj poduzeća nije imao kategoriju rezerviranja u bilanci.

Vrijednost rezerviranja kod poduzeća u privatnom vlasništvu se kretala u rasponu od 0,00 do 14,10 milijuna eura, dok se među poduzećima u javnom vlasništvu kretala u rasponu od 0 do 7,49 milijuna eura. Distribucija vrijednosti poduzeća oba tipa vlasništva odstupa od simetrične (Skew \neq 0,00), te je riječ o distribuciji koja odstupa od zaobljenosti normalne distribucije (Kurt \neq 0,00).

Razlika u visini rezerviranja prema vlasništvu testira se Mann-Whitney U testom.

Tablica 4. Mann-Whitney U test prema vlasništvu

	Null Hypothesis	Test	Sig.	Decision
1	The distribution of Provisions with EUR 2015 is the same across categories of Vlasništvo.	Independent-Samples Mann-Whitney U Test	.031 ¹	Reject the null hypothesis.

Asymptotic significances are displayed. The significance level is .05.

¹Exact significance is displayed for this test.

Izvor: Rad autora

Na temelju empirijske p vrijednosti 0,031 može se donijeti zaključak da postoji statistički značajna razlika u vrijednosti rezerviranja među javnim i privatnim poduzećima gdje je statistički značajno viša vrijednost rezerviranja utvrđena kod poduzeća u privatnom vlasništvu. Do navedenog dolazi kao posljedica tržišne orijentiranosti privatnih poduzeća, zbog čega su prisutni veći rizici od izdataka pa se kreiraju veći iznosi rezerviranja u odnosu na poduzeća u javnom vlasništvu.

Tablica 5. Rezerviranja prema djelatnosti (u 000 EUR)

	Djelatnost		
	Sekundarni	Tercijarni	Primarni
N	40	7	3
Prosjek	1023,55	2674,63	916,88
Medijan	249,86	859,83	935,20
Mod	0,00	,000	199,88
SD	2176,10	5060,17	708,02
Simetričnost	2,64	2,59	-0,12
Zaobljenost	5,88	6,79	n/a
Min	0,00	0,00	199,88
Maks	8648,30	14095,10	1615,58

Izvor: Rad autora

Prosječna vrijednost rezerviranja najveća je kod poduzeća koja djeluju u tercijarnom sektoru (prosjek = 2,67 milijuna eura, SD = 5,06 milijuna eura), dok je prosječna vrijednost rezerviranja najmanja među poduzećima koja djeluju u primarnom sektoru (prosjek = 0,92 milijuna eura) sa prosječnim odstupanjem od aritmetičke sredine 0,71 milijuna eura. Budući da poduzeća bilježe i visoke vrijednosti standardne devijacije može se utvrditi da je riječ o velikoj disperziji među poduzećima. Mod vrijednost 0 kod poduzeća koja djeluju u sekundarnom i tercijarnom sektoru, dok je među poduzećima u primarnom sektoru 0,20 milijuna eura.

Vrijednost rezerviranja kod poduzeća koja djeluju u sekundarnom sektoru se kretala u rasponu od 0,00 do 8,65 milijuna eura, među poduzećima u tercijarnoj djelatnosti kretala u rasponu od 0 do 14,09 milijuna eura, dok se među poduzećima u primarnom sektoru kretala u rasponu od 0,20 do 1,62 milijuna eura. Distribucija vrijednosti poduzeća svih djelatnosti odstupa od simetrične ($Skew \neq 0,00$), te je kod poduzeća koja djeluju u sekundarnom i tercijarnom sektoru riječ o distribucijama koja odstupaju od zaobljenosti normalne distribucije ($Kurt \neq 0,00$), dok kod poduzeća u primarnoj djelatnosti zbog malog uzorka zaobljenost distribucije nije mogla biti utvrđena.

Razlika u visini rezerviranja prema djelatnosti testira se Kruskal-Wallis testom.

Tablica 6. Kruskal-Wallis test prema djelatnosti

	Null Hypothesis	Test	Sig.	Decision
1	The distribution of Provisions th EUR 2015 is the same across categories of djelatnost.	Independent- Samples Kruskal- Wallis Test	,071	Reject the null hypothesis.

Asymptotic significances are displayed. The significance level is ,10.

Izvor: Rad autora

Na temelju empirijske p vrijednosti 0,071 može se donijeti zaključak da postoji statistički značajna razlika u vrijednosti rezerviranja među poduzećima s obzirom na sektor u kojem djeluju, gdje je najviša vrijednost utvrđena među poduzećima tercijarnog sektora, dok je najmanja vrijednost utvrđena među poduzećima primarnog sektora. S obzirom na sektor postoji značajna razlika u iznosu rezerviranja među poduzećima što može značiti da iznos rezerviranja ovisi o prijašnjim iskustvenim spoznajama poduzetnika i očekivanim budućim troškovima.

Tablica 7. Rezerviranja prema veličini poduzeća (000 EUR)

	Veličina poduzeća		
	Mala	Srednja	Velika
N	21	22	7
Prosjek	393,86	951,64	4744,02
Medijan	327,91	0,00	1911,37
Mod	0,00	0,00	591,08
SD	394,12	2193,80	4982,02
Simetričnost	1,51	2,91	1,25
Zaobljenost	3,42	8,12	0,97
Min	0,00	0,00	591,08
Maks	1615,58	8648,30	14095,10

Izvor: Rad autora

Prosječna vrijednost rezerviranja najveća je kod velikih poduzeća (prosjek = 4,74 milijuna eura, SD = 4,98 milijuna eura), dok je prosječna vrijednost rezerviranja najmanja među malim poduzećima (prosjek = 0,39 milijuna eura) sa prosječnim odstupanjem od aritmetičke sredine 0,39 milijuna eura. Budući da poduzeća bilježe i visoke vrijednosti standardne devijacije može se utvrditi da je riječ o velikoj disperziji među poduzećima. Mod vrijednost 0 utvrđena

je kod malih i srednjih poduzeća, dok je među velikim poduzećima mod vrijednost 0,59 milijuna eura.

Vrijednost rezerviranja kod malih poduzeća kretala u rasponu od 0,00 do 1,62 milijuna eura, među srednje velikim poduzećima kretala u rasponu od 0 do 8,65 milijuna eura, dok se među velikim poduzećima kretala u rasponu od 0,59 do 14,10 milijuna eura. Distribucija vrijednosti poduzeća svih djelatnosti odstupa od simetrične ($Skew \neq 0,00$), te je riječ o razdiobama kod poduzeća svih veličina riječ o distribucijama koja odstupaju od zaobljenosti normalne distribucije ($Kurt \neq 0,00$).

Razlika u visini rezerviranja prema djelatnosti testira se Kruskal-Wallis testom.

Tablica 8. Kruskal-Wallis test prema veličini

Hypothesis Test Summary				
	Null Hypothesis	Test	Sig.	Decision
1	The distribution of Provisions th EUR 2015 is the same across categories of Category of company.	Independent- Samples Kruskal- Wallis Test	,001	Reject the null hypothesis.

Asymptotic significances are displayed. The significance level is ,10.

Izvor: Rad autora

Na temelju empirijske p vrijednosti 0,001 može se donijeti zaključak da postoji statistički značajna razlika u iznosu rezerviranja među poduzećima s obzirom na veličinu, gdje je najviša vrijednost utvrđena među velikim poduzećima, dok je najmanja vrijednost utvrđena među malim poduzećima. Iznos rezerviranja kod velikih poduzeća je veći, u odnosu na srednja i mala poduzeća zbog većeg obujma poslovanja.

4.3.2 Analiza pokazatelja PLR

Stavljajući u omjer vrijednosti rezerviranja sa obvezama poduzeća dobiva se PLR pokazatelj.

Tablica 9. Deskriptivna statistika PLR

PLR	Sva poduzeća
N	50

Prosjek	12,58%
Medijan	2,11%
Mod	0,00%
Min	0,00%
Maks	71,27%
SD	20,00 p.p.
Simetričnost	
Zaobljenost	

Izvor: Rad autora

Prosječna vrijednost PLR u odabranih 50 poduzeća je 12,58% sa prosječnim odstupanjem od aritmetičke sredine 20,00 postotnih poena. Riječ je o velikom odstupanju, zbog čega je kod tumačenja rezultata primjereno koristiti medijan vrijednost koja je jednaka 2,11% što znači da polovica odabranih poduzeća ima PLR do 2,11%, dok polovica odabranih poduzeća bilježi PLR preko 2,11%. PLR se kod odabranih poduzeća kretao u rasponu od 0% do 71,27%.

U ovom dijelu rada prikazana je struktura PLR s obzirom na odabrana obilježja poduzeća.

Tablica 10. PLR prema vlasništvu

PLR	Vlasništvo	
	Privatno	Javno
N	43	7
Prosjek	14,58%	0,28%
Medijan	5,50%	0,00%
Mod	0,00%	0,00%
Min	0,00%	0,00%
Maks	71,27%	1,97%
SD	0,21 p.p.	0,01 p.p.
Simetričnost	1,51	2,65
Zaobljenost	1,06	7,00

Izvor: Rad autora

Iz tablice se može utvrditi da je prosječna PLR vrijednost za 14,58% veća kod poduzeća u privatnom vlasništvu u odnosu na poduzeća u javnom sektoru koja su u prosjeku bilježila PLR vrijednost 0,28%. Najveći broj odabranih poduzeća nema izdvajanja za rezerviranja (mod PLR = 0,00%). Kod poduzeća u javnom vlasništvu PLR se kreće u rasponu od 0,00% do 1,97%, dok poduzeća u privatnom vlasništvu bilježe PLR vrijednosti od 0,00% do 71,27%.

Tablica 11. Mann-Whitney U test prema vlasništvu

Hypothesis Test Summary

	Null Hypothesis	Test	Sig.	Decision
1	The distribution of PLR is the same across categories of Vlasništvo.	Independent-Samples Mann-Whitney U Test	,003 ¹	Reject the null hypothesis.

Asymptotic significances are displayed. The significance level is ,05.

¹Exact significance is displayed for this test.

Izvor: Rad autora

Na temelju empirijske p vrijednosti 0,003 može se donijeti zaključak da postoji statistički značajna razlika u PLR među javnim i privatnim poduzećima gdje je statistički značajno viša vrijednost PLR utvrđena kod poduzeća u privatnom vlasništvu. Poduzeća u privatnom vlasništvu imaju višu vrijednost PLR zbog njihove sve veće tržišne orijentiranosti.

Tablica 12. PLR prema djelatnosti

PLR	Djelatnost		
	Sekundarni	tercijarni	primarni
N	40	7	3
Prosjek	10,61%	10,06%	44,76%
Medijan	1,51%	2,12%	56,62%
Mod	0,00%	N/A	N/A
Min	0,00%	0,00%	13,59%
Maks	71,27%	58,32%	64,07%
SD	17,07 p.p.	21,37 p.p.	27,25 p.p.
Simetričnost	2,02	2,60	-1,59
Zaobljenost	3,72	6,82	n/a

Izvor: Rad autora

Iz tablice se može utvrditi da najveću prosječnu vrijednost pokazatelja PLR imaju poduzeća primarnog sektora (prosječna vrijednost 44,76%), dok je najniža vrijednost utvrđena među poduzećima tercijarnog sektora (prosječna vrijednost 10,06%). Medijan vrijednost među poduzećima primarnog sektora je 56,62%, dok je među poduzećima sekundarnog sektora 1,51%, te među poduzećima tercijarnog sektora 2,12%.

Poduzeća koja djeluju u primarnom sektoru su ostvarila PLR vrijednosti u rasponu od 13,59% do 64,07%.. među poduzećima koja djeluju u sekundarnom sektoru PLR se kretao u rasponu

od 0,00% do 71,27%, dok se među poduzećima koja posluju u tercijarnom sektoru vrijednosti kreću u rasponu od 0,00% do 58,32%.

Tablica 13. Kruskal-Wallis test prema djelatnosti

	Null Hypothesis	Test	Sig.	Decision
1	The distribution of PLR is the same across categories of djelatnost.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,061	Reject the null hypothesis.

Asymptotic significances are displayed. The significance level is ,10.

Izvor: Rad autora

Na temelju empirijske p vrijednosti 0,061 može se donijeti zaključak da postoji statistički značajna razlika u PLR vrijednosti među poduzećima s obzirom na sektor u kojem djeluju, gdje je najviša vrijednost utvrđena među poduzećima primarnog sektora, dok je najmanja vrijednost utvrđena među poduzećima tercijarnog sektora. S obzirom da postoji značajna razlika u PLR vrijednosti može se reći da PLR vrijednost ovisi o prijašnjim iskustvima poduzetnika.

Tablica 14. PLR prema veličini poduzeća

PLR	Veličina poduzeća		
	Mala	Srednja	Velika
N	21	22	7
Prosjek	23,77%	4,60%	4,08%
Medijan	13,59%	0,00%	2,10%
Mod	0,00%	0,00%	N/A
Min	0,00%	0,00%	0,27%
Maks	71,27%	49,09%	17,73%
SD	24,16 p.p.	10,83 p.p.	6,09 p.p.
Simetričnost	0,71	3,35	2,51
Zaobljenost	-0,95	14,69	6,45

Izvor: Rad autora

Prosječna vrijednost PLR među malim poduzećima je 23,77% (SD=24,16 p.p.), što predstavlja ujedno i veću vrijednost u odnosi na srednja i velika poduzeća gdje je kod srednjih poduzeća utvrđen prosječan PLR 4,60% (SD=10,83 p.p.), te kod velikih poduzeća 4,08%

(SD=6,09 p.p.). Medijan vrijednost među malim poduzećima je 13,59%, među srednjim poduzećima 0,00%, te među velikim poduzećima 2,10%. Raspon kretanja PLR vrijednosti je najveći kod malih poduzeća gdje se vrijednosti kreću u rasponu od 0,00% do 71,27%. Kod srednje velikih poduzeća PLR se kretao u rasponu od 0,00% do 49,09%, te kod velikih poduzeća se kretao u rasponu od 0,27% do 17,73%.

Tablica 15. Kruskal-Wallis test prema veličini poduzeća

Hypothesis Test Summary				
	Null Hypothesis	Test	Sig.	Decision
1	The distribution of PLR is the same across categories of Category of company.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,005	Reject the null hypothesis.

Asymptotic significances are displayed. The significance level is ,05.

Izvor: Rad autora

Na temelju empirijske p vrijednosti 0,005 može se donijeti zaključak da postoji statistički značajna razlika u vrijednosti PLR među poduzećima s obzirom na veličinu gdje su najveće PLR vrijednosti zabilježene kod malih poduzeća, dok su najniže vrijednosti zabilježene među velikim poduzećima.

Dakle, najviše PLR vrijednosti su utvrđene prema veličini kod malih poduzeća, prema djelatnosti kod poduzeća koja djeluju u primarnom sektoru, te prema vlasništvu kod poduzeća u privatnom vlasništvu, slijedom čega se može donijeti zaključak da se hipoteza kojom se pretpostavlja da karakteristike poduzeća značajno djeluju na vrijednost pokazatelja udjela dugoročnih rezerviranja u ukupnim obvezama (PLR) prihvaća kao istinita.

Tablica 16. Porezno priznati PLR

PPLR	Sva poduzeća
N	33
Prosjek	17,95%
Medijan	9,21%
Mod	n/a
Min	0,00%
Maks	71,50%
SD	21,10 p.p.
Simetričnost	2,98

Zaobljenost	7,34
-------------	------

Izvor: Rad autora

Prosječna vrijednost porezno priznatog PLR je 17,95% sa prosječnim odstupanjem od aritmetičke sredine 21,10 postotnih poena. Vrijednost porezno priznatog PLR se kreće u rasponu od 0% do 71,50%. Medijan vrijednost PLR 9,21%, što znači da polovica poduzeća ima PLR 9,21% ili manji, dok polovica poduzeća ima PLR 9,21% ili veći.

Tablica 17. Porezno priznati PLR prema vlasništvu

PPLR	Vlasništvo	
	privatno	javno
N	32	1
Prosjek	18,44%	2,04%
Medijan	9,62%	2,04%
Mod	≈0,00%	2,04%
Min	≈0,00%	2,04%
Maks	71,50%	2,04%
SD	21,24 p.p.	n/a
Simetričnost	2,93	n/a
Zaobljenost	1,06	n/a

Izvor: Rad autora

Iz tablice se može utvrditi da je prosječna PLR vrijednost za 16,40 postotnih poena veća kod poduzeća u privatnom vlasništvu u odnosu na poduzeće u javnom sektoru koja su u prosjeku bilježila PLR vrijednost 2,04%. Najveći broj odabranih poduzeća u privatnom vlasništvima zanemariva izdvajanja za rezerviranja (mod PLR ≈ 0,00%). Vrijednost porezno priznatog PLR kreće se do 71,50%.

Tablica 18. Wilcoxonov test za jedan nezavisan uzorak

Hypothesis Test Summary				
	Null Hypothesis	Test	Sig.	Decision
1	The median of PLR' equals 2,04%	One-Sample Wilcoxon Signed Rank Test	,000	Reject the null hypothesis.

Asymptotic significances are displayed. The significance level is ,05.

Izvor: Rad autora

Na temelju empirijske p vrijednosti $<0,001$ može se donijeti zaključak da postoji statistički značajna razlika u porezno priznatom PLR među poduzećima privatnog sektora u odnosu na poduzeća koja djeluju u javnom sektoru.

Tablica 19. Porezno priznati PLR prema djelatnosti

PPLR	Djelatnost		
	Sekundarni	Tercijarni	primarni
N	24	6	3
Prosjeak	16,32%	12,87%	41,08%
Medijan	9,62%	4,52%	46,31%
Mod	0,00%	n/a	n/a
Min	0,00%	0,26%	13,85%
Maks	71,50%	60,57%	63,07%
SD	19,12 p.p.	23,51 p.p.	25,02 p.p.
Simetričnost	4,90	2,45	1,73
Zaobljenost	24,00	6,00	n/a

Izvor: Rad autora

Prema djelatnosti poslovanja može se utvrditi najveća vrijednost poreznog PLR pokazatelja kod poduzeća primarne djelatnosti (prosječna vrijednost 41,08%), dok je najniža vrijednost utvrđena među poduzećima tercijarne djelatnosti (prosječna vrijednost = 12,87%).

Tablica 20. Kruskal-Wallis test

Hypothesis Test Summary				
	Null Hypothesis	Test	Sig.	Decision
1	The distribution of PLR' is the same across categories of djelatnost.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,206	Retain the null hypothesis.

Asymptotic significances are displayed. The significance level is ,05.

Izvor: Rad autora

Na temelju empirijske p vrijednosti 0,206 može se donijeti zaključak da ne postoji statistički značajna razlika u poreznom PLR među poduzećima različitih djelatnosti.

Tablica 21. Porezno priznati PLR prema veličini poduzeća

PPLR	Veličina poduzeća		
	Mala	Srednja	Velika
N	16	10	7
Prosjek	29,32%	9,20%	4,44%
Medijan	20,22%	4,96%	2,04%
Mod	n/a	n/a	n/a
Min	0,22%	≈0,00%	0,00%
Maks	71,50%	46,99%	17,81%
SD	23,26 p.p.	14,08 p.p.	6,27 p.p.
Simetričnost	1,77	n/a	n/a
Zaobljenost	1,29	n/a	n/a

Izvor: Rad autora

Iz tablice se može utvrditi da je prosječna porezno priznata PLR vrijednost najviša kod malih poduzeća (prosječna vrijednost 29,32; SD=23,26 p.p.), dok je najniža vrijednost utvrđena među velikim poduzećima (prosječna vrijednost = 4,44; SD= 6,27 p.p.).

Tablica 22. Kruskal-Wallis test

Hypothesis Test Summary				
	Null Hypothesis	Test	Sig.	Decision
1	The distribution of PLR' is the same across categories of Category of company.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,183	Retain the null hypothesis.

Asymptotic significances are displayed. The significance level is ,05.

Izvor: Rad autora

Na temelju empirijske p vrijednosti 0,183 može se donijeti zaključak da ne postoji statistički značajna razlika u poreznom PLR među poduzećima različitih veličina.

Slijedom provedenog istraživanja utvrđeno je da poduzeća u privatnom vlasništvu bilježe statistički značajno više vrijednosti poreznog PLR u odnosu na poduzeća u javnom sektoru. Razlika s obzirom na veličinu poduzeća i djelatnost nije utvrđena, zbog čega se donosi zaključak da se hipoteza kojom se pretpostavlja da karakteristike poduzeća značajno djeluju na vrijednost poreznog pokazatelja udjela dugoročnih rezerviranja u ukupnim obvezama (PLR) prihvaća samo za obilježje vlasništva.

4.3.3 Utjecaj rezerviranja na dobit i oblikovanje regresijskog modela

Rezerviranja poduzeća odražavaju se na financijski rezultat poslovanja kroz korekciju rezultata poslovanja. U ovom dijelu rada upotrebom regresije testira se postojanje utjecaja PLR ukupne vrijednosti na uspješnost poslovanja mjerene upotrebom pokazatelja ROS.

Tablica 23. Osnovni podaci o ocijenjenom modelu s ROS kao zavisnom varijablom

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,186 ^a	,035	,015	,1339689

a. Predictors: (Constant), PLR

b. Dependent Variable: ROS

Izvor: Rad autora

Vrijednost koeficijenta determinacije 0,035 upućuje na zaključak da 3,5% sume kvadrata odstupanja u ROS vrijednosti je definirano promjenama u PLR vrijednosti. Statistička značajnost modela kao cjeline testira se ANOVA testom.

Tablica 24. Tablica ANOVA ocijenjenog regresijskog modela

Model	Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
1 Regression	,031	1	,031	1,725	,195 ^b
Residual	,861	48	,018		
Total	,892	49			

a. Dependent Variable: ROS

b. Predictors: (Constant), PLR

Izvor: Rad autora

Na temelju empirijske F vrijednosti 1,725 može se donijeti zaključak da procijenjeni model kao cjelina nije statistički značajan (empirijska p vrijednost 0,195), slijedom čega nije opravdano kod tumačenja utjecaja PLR na uspješnost poslovanja mjerenog ROS pokazatelja uspješnosti upotrijebiti dobivene parametre upotrebom enter metode procjene regresijskog modela.

Tablica 25. Ocijenjeni linearni regresijski model s ROS kao zavisnom varijablom

Coefficients ^a						
Model	UnstandardizedCoefficients		StandardizedCo	t	Sig.	
	B	Std. Error	Beta			
1	(Constant)	,041	,023		1,822	,075
	PLR	,128	,097	,186	1,313	,195

a. DependentVariable: ROS

Izvor: Rad autora

$$ROS_i = 0,041 + 0,128 * PLR_i$$

Na temelju procijenjenog modela se može donijeti zaključak da poduzeća koja ostvaruju PLR jednak nuli mogu očekivati ROS pokazatelj 0,041 (4,1%), dok svakim porastom PLR za jedan postotni poen se može očekivati porast ROA pokazatelja uspješnosti za 12,8 postotnih poena. Empirijska p vrijednost uz parametar PLR je 0,195 > 0,05, što znači da parametar nije statistički značajan, odnosno nije primjeren za donošenje zaključaka.

Da bi model davao nepristrane procjene nužan uvjet je nepostojanje problema heteroskedastičnosti u modelu. Heteroskedastičnost se testira Spearmanovim koeficijentom korelacije.

Tablica 26. Spearmanov koeficijent korelacije između nestandardiziranih reziduala i PLR

Correlations			
		PLR	Unstandardized Residual
PLR	CorrelationCoefficient	1,000	,065
	Sig. (1-tailed)	.	,326
	N	50	50
Spearman'srho	CorrelationCoefficient	,065	1,000
	UnstandardizedResidual	,326	.
	N	50	50

Izvor: Rad autora

Na temelju empirijske p vrijednosti 0,326 uz koeficijent korelacije (r=0,065) može se donijeti zaključak da ne postoji statistički značajna povezanost između kretanja reziduala i vrijednosti

nezavisne varijable PLR, zbog čega se može donijeti zaključak da problem heteroskedastičnosti nije prisutan u modelu.

Nakon provedenog testiranja nije utvrđen utjecaj PLR na ROS pokazatelj uspješnosti.

5 ZAKLJUČAK

Rezerviranja su specifična vrsta obveza koja su vezana za buduće događaje. Za razumijevanje dugoročnih rezerviranja za rizike i troškove zaduženi su MRS 37 - Rezerviranja, nepredviđene obveze i nepredviđena imovina i Hrvatski standardi financijskog izvještavanja i to HSFI 13 – Obveze, HSFI 15 – Prihodi te HSFI 16 – Rashodi.

Rezerviranja su također regulirana Zakonom o porezu na dobit i Pravilnikom o porezu na dobit. Prema tome razlikujemo porezno priznate troškove rezerviranja (rezerviranja za troškove u jamstvenom roku, rezerviranja za troškove po započetim sudskim sporovima, rezerviranja za otpremnine, rezerviranja za obnavljanje prirodnih bogatstava, rezerviranja za neiskorištene godišnje odmore) i porezno nepriznate troškove rezerviranja.

Iznos rezerviranja se ne može točno odrediti već ga je potrebno procijeniti stoga je procjena podložna subjektivnosti managementa što ponekad može biti iskorišteno na nezakonite načine. Zbog toga je potrebna stručna revizorska kontrola i transparentnost u financijskom izvještavanju.

Istraživanjem se došlo do zaključka da postoji statistički značajna razlika u visini iznosa rezerviranja s obzirom na karakteristike poduzeća. Najveći iznos rezerviranja imaju velika poduzeća, poduzeća u privatnom vlasništvu te poduzeća koja djeluju u tercijarnom sektoru.

Analizirajući vrijednost pokazatelja PLR došlo se do zaključka da najveću vrijednost s obzirom na veličinu imaju mala poduzeća, s obzirom na vlasništvo privatna poduzeća, a prema djelatnosti primarni sektor. Što se tiče pokazatelja porezni PLR utvrđeno je da poduzeća u privatnom vlasništvu bilježe veću vrijednost poreznog PLR u odnosu na poduzeća u javnom sektoru. Razlika s obzirom na veličinu poduzeća i djelatnost nije utvrđena.

Utvrđeno je da ne postoji statistički značajan utjecaj PLR na ROS pokazatelj.

SAŽETAK

Cilj ovog rada bio je istražiti utjecaj dugoročnih rezerviranja na iskazani rezultat poslovanja u uzorku od 50 poduzeća u RH. Rezerviranja su obveze neodređenog vremena ili iznosa koje se priznaju kada subjekt ima sadašnju obvezu kao rezultat prošlog događaja, kada je vjerojatno da će podmirenje obveze zahtijevati odljev resursa koji utjelovljuju ekonomske koristi te kada se iznos obveze može pouzdano procijeniti. Prikazan je način na koji se rezerviranja priznaju, mjere i objavljuju u financijskim izvještajima te je objašnjeno koja su porezno priznata, a koja porezno nepriznata rezerviranja. Rezultati su prikazani korištenjem tablica i grafikona. Analiza je pokazala da karakteristike poduzeća utječu na iznos rezerviranja te na vrijednost pokazatelja PLR. Na pokazatelj porezni PLR ne utječu veličina i djelatnost poduzeća, dok vlasništvo poduzeća utječe.

Ključne riječi: rezerviranja, PLR, uspješnost poslovanja

SUMMARY

The main objective of this thesis was to explore the influence of long-term provisions on reported result of business in the sample of 50 companies in RH. A provision is a liability of uncertain timing or amount which should be recognised when an entity has a present obligation as a result of a past event, when it is probable that an outflow of resources embodying economic benefits will be required to settle the obligation and a reliable estimate can be made of the amount of the obligation. It is showed the way in which provisions are being acknowledged, measured and issued in financial reports and it is explained which provisions are tax recognized, and which are unrecognized. The results are showed trough the usage of charts and graphs. The analysis has shown that company characteristics influence the amount of the provision and the value of the PLR indicator. The tax payer indicator does not affect the size and activity of the company, while the ownership of the company affects.

Key words: provisions, PLR, business success

LITERATURA

Knjige:

1. Belak, V., „Poslovna forenzika i forenzično računovodstvo“, Belak Excellens d.o.o., Zagreb, 2011.
2. Belak, V., „Profesionalno računovodstvo prema MSFI i hrvatskim poreznim propisima“, Zgombić & Partneri, Zagreb, 2006.
3. Brkanić, V., i sur., „Računovodstvo poduzetnika s primjerima knjiženja“, III. prerađena naklada, RRiF, Zagreb, 2000.
4. Brkanić, V., i sur., „Računovodstvo poduzetnika s primjerima knjiženja“, IV. izmijenjena i dopunjena naklada, RRiF, Zagreb, 2005.
5. Brkanić, V., „Računovodstvo poduzetnika s primjerima knjiženja“, X. izmijenjena i dopunjena naklada, RRiF, Zagreb, 2014.
6. Feleagă L., Voicu D., D, Feleagă N., „National Accounting Culture and the Recognition of Provisions: An Application of the Prudence Principle“, Crises et nouvelles problématiques de la Valeur, Nice: France, 2010.
7. Gulin D., i sur., „Računovodstvo trgovačkih društava uz primjenu Međunarodnih računovodstvenih standarda i poreznih propisa“, Računovodstvo i financije, Zagreb, 2001.
8. <http://actarius.hr/act/knjigovodstvo/lib/exe/fetch.php?>
9. <http://profitiraj.hr/preduhitrite-poreznu-nevolju-rezerviranja-za-sudske-troskove/>
10. <http://www2.geof.unizg.hr/~bstancic/kiksgnh.pdf>
11. Meigs R. F., Meigs W. B., „Računovodstvo: Temelj poslovnog odlučivanja“, IX. izdanje, Mate d.o.o., Zagreb, 1999.
12. Narodne novine br.: 32: „Zakon o porezu na dobit“, Zagreb, 05. travnja 2019.
13. Narodne novine br.: 32: „Zakon o radu“, Zagreb, 05. travnja 2019.
14. Narodne novine br.: 54: „Zakon o rudarstvu“, Zagreb, 04. travanj 2019.
15. Narodne novine br.: 86: „Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja“, Zagreb, 27. srpnja 2015.
16. Narodne novine br.: 95: „Pravilnik o porezu na dobit“, Zagreb, 03. kolovoza 2005.
17. Narodne novine br.: 136: „Odluka o objavljivanju Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja“, Zagreb, 12. studenog 2009.

18. Nekić Pavičić A., „Računovodstveni i porezni aspekt dugoročnih rezerviranja za troškove i rizike“, Računovodstvo i financije, travanj 2008.
19. Vater, H., „MSFI za kontrolere i menadžere“, Kontroling Kognosko d.o.o., Zagreb, 2014.
20. Žager, K., Žager L., „Analiza financijskih izvještaja“, Masmedia, Zagreb, 1999.

POPIS SLIKA

Slika 1. Stablo odlučivanja o načinu klasificiranja pojedine transakcije

POPIS TABLICA

Tablica 1. Varijable u modelu

Tablica 2. Iskazivanje rezerviranja u odabranim poduzećima (000 EUR)

Tablica 3. Rezerviranja prema vlasništvu (000 EUR)

Tablica 4. Mann-Whitney U test prema vlasništvu

Tablica 5. Rezerviranja prema djelatnosti (u 000 EUR)

Tablica 6. Kruskal-Wallis test prema djelatnosti

Tablica 7. Rezerviranja prema veličini poduzeća (000 EUR)

Tablica 8. Kruskal-Wallis test prema veličini

Tablica 9. Deskriptivna statistika PLR

Tablica 10. PLR prema vlasništvu

Tablica 11. Mann-Whitney U test prema vlasništvu

Tablica 12. PLR prema djelatnosti

Tablica 13. Kruskal-Wallis test prema djelatnosti

Tablica 14. PLR prema veličini poduzeća

Tablica 15. Kruskal-Wallis test prema veličini poduzeća

Tablica 16. Porezno priznati PLR

Tablica 17. Porezno priznati PLR prema vlasništvu

Tablica 18. Wilcoxonov test za jedan nezavisan uzorak

Tablica 19. Porezno priznati PLR prema djelatnosti

Tablica 20. Kruskal-Wallis test

Tablica 21. Porezno priznati PLR prema veličini poduzeća

Tablica 22. Kruskal-Wallis test

Tablica 23. Osnovni podaci o ocijenjenom modelu s ROS kao zavisnom varijablom

Tablica 24. Tablica ANOVA ocijenjenog regresijskog modela

Tablica 25. Ocijenjeni linearni regresijski model s ROS kao zavisnom varijablom

Tablica 26. Spearmanov koeficijent korelacije između nestandardiziranih reziduala i PLR

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 5. Poduzeća prema vlasništvu

Grafikon 6. Poduzeća prema sektoru djelovanja

Grafikon 7. Poduzeća prema veličini

Grafikon 8. Rezerviranja u odabranim poduzećima